

Museer och mångfald

En undersökning av tre museers föreställningar om det mångkulturella
samhället

Susannah Young

Examensarbete (30 högskolepoäng) i museologi för masterexamen inom ABM-
masterprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Pernilla Rasmussen

År: 2012

© Susannah Young

Title

Museums and diversity. A study of three museum's perceptions of society as culturally diverse

Abstract

How do museums relate to working in a culturally diverse society? The notion of increasing diversity as a result of social change and Sweden as a multicultural society is central to public discussions and cultural initiatives. The goal for museums is to reflect demographics of society in their visitor numbers, and a shift to increase awareness of needs and views of the museum audience. This increases the concern to make museums more inclusive institutions. A main concern is how to represent the diversity of the museum audience and in what way museums should do this.

The aim of this master's thesis is to study how three museums: Malmö Museer, Regionmuseet Kristianstad and Världskulturmuseet in Gothenburg perceive society as culturally diverse and what strategies for working with diversity can be used. The method used is discourse analysis of museum's official documents using Carol Lee Bacchi's method *The problem representation*. The problems and solutions that are given shape by the analysis are seen as reflecting the museums strategies for working with diversity. The focus is on how these museums write about diversity, society, strategies and goals in various official documents from their institutions and what language and categories that are used to frame issues of diversity. Social-constructivism is the theoretical framework for the study.

The concepts used in the museum's documents are analysed using the definitions of those that are discussed in the field of International Migration and Ethnic Relations (IMER). The museums perceptions of diversity are analyzed using Charles Taylor's theory of politics of recognition which are seen as politics of difference or politics of universalism.

The result of the study is that in the museums documents, diversity can be seen as perceived in different ways. How the museum chooses to work with diversity is therefore also different between the museums. The questions are seen as the notion of recognizing difference or universalism.

Keywords

museums, diversity, politics of universalism, politics of difference, identity, problem representation, discourse analysis, social-constructivism

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4
PROBLEMMOMRÅDE	6
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	8
TIDIGARE FORSKNING- KRITISK "NY" MUSEOLOGI	10
INTERNATIONELL MUSEIFORSKNING.....	10
SVENSK OCH NORDISK MUSEIFORSKNING KOPPLAD TILL MÅNGFALDSFRÅGOR.....	11
STUDIER OM MÅNGFALD OCH KULTURARVSINSTITUTIONER	13
FORSKNING OM MÅNGFALD.....	14
SOCIALKONSTRUKTIVISM OCH DISKURS	15
PROBLEMANALYS.....	15
METOD OCH MATERIAL	16
TROVÄRDIGHET OCH FÖRFÖRSTÅELSE.....	17
PRESENTATION AV MATERIAL	17
KÄLLKRITIK OCH ETISKA ASPEKTER.....	19
TEORI OCH BEGREPP	20
ERKÄNNANDETS POLITIK	20
MÅNGKULTUR, MÅNGFALD, INTEGRATION OCH DISKRIMINERING.....	21
ANALYS	23
MALMÖ MUSEER- VIDGAT DELTAGANDE.....	23
<i>Sammanfattning</i>	28
REGIONMUSEET KRISTIANSTAD- MÅNGKULTUR OCH INTEGRATION	28
<i>Sammanfattning</i>	32
VÄRLDSKULTURMUSEET- VÄRLDSKULTUR.....	32
<i>Sammanfattning</i>	36
JÄMFÖRELSE OCH SLUTDISKUSSION	37
MÅNGFALD SOM PROBLEM	37
KRAV PÅ FÖRÄNDRING	38
TILLHÖRIGHET OCH ERKÄNNANDE.....	40
FEEL-GOOD MÅNGFALD OCH SVÅRARE MÅNGFALD	41
SLUTDISKUSSION	42
LITTERATURLISTA	43

Inledning

Mångfald är ett nyckelord i Sverige idag och museer förväntas förhålla sig till de demografiska och ideologiska förändringar som uppkommit till följd av globalisering och migration. Men det finns inte någon självklar lösning för hur kulturinstitutionerna ska utveckla arbetet med mångfald (Pripp 2004, s. 5).

Mångfald är dessutom ett komplicerat begrepp. Det kan i sin vardagliga betydelse vara ett värdeneutralt ord för att beskriva mängd. Mångfaldsbegreppet kan användas både för att beskriva det samhälleliga tillståndet och för att skildra hur samhället bör vara och ordnas. Ett samhälle kan präglas av mångfald. Mångfald kan användas för att beskriva samhället som system men betecknar inte individerna. På individnivå handlar mångfald istället om olikhet eller identitet och särprägel. Mångfald berör då frågor kring olikhet och respekt för olikhet och har att göra med hur samhället hanterar invandrings- och minoritetsfrågor och insatser för att motverka segregation och utanförskap (Westin red. 2001, s.11,12,24).

I *Samhällsideal och framtidsbilder: perspektiv på Nordiska museets dokumentation och forskning* (2004) beskrivs hur museernas roll och uppdrag har förändrats sedan förra sekelskiftet. För att redogöra för museifältets utveckling kan man utgå ifrån Nordiska Museet. Vid förra sekelskiftet ansågs allmogekulturen vara ett uttryck för fosterlandet och nationens innersta väsen och museets uppdrag var att skapa en bild av nationen (Hammarlund-Larsen 2004, s. 52,57). Under 1970-talet började museer skifta fokus till samtiden, att arbeta för demokrati och medverka i samhällsplaneringen. Man uppmärksammade då att vissa sociala grupper och 1900-talet varit underrepresenterade i samlingarna. Därför började museerna aktivt arbeta med att fylla luckor, göra kompletteringar och nya insamlingar av underrepresenterade sektorer genom att exempelvis starta samarbetsorganisationen Samdok 1977. En annan viktig utveckling sedan 1960- och 1970-talet, har varit att intresset på svenska museer gått från ett fokus på föremål, seder och folklöre till människors tankar, värden och symboler. Dessutom har synen på kunskap som objektiv förändrats till att se världen ur människors olika perspektiv (Silvén 2004, s. 142,163,181).

Det var under 1980-talet som man började tala om Sverige som ett mångkulturellt land och inom Samdok diskuterade man hur invandrares kulturer skulle dokumenteras. Vid denna tid började man kategorisera människor utifrån kön, ålder, etnisk bakgrund och sexuell läggning. Förändringen bestod i att man inte enbart kategoriserade efter klass. Livet uppfattades som mer föränderligt, komplext och individualiserat än tidigare och därmed kom också det som tidigare marginaliserats i fokus. På 1980-talet växte en ny syn på kulturarvet fram. Kulturarv betraktades som

något som fanns överallt i samhället och inte bara vid etablerade kulturavsinstitutioner (Silvén 2004, s. 209f, 215).

Under 1990-talet kom fokus att ligga på det tidigare förbisedda, marginaliserade och åsidosatta, med betoning på individ, mångfald, komplexitet och flexibilitet (Silvén 2004, s. 218). Då började också begreppet kulturav användas mer och mer. Kulturav sågs som en mänsklig rättighet, alla hade rätt till ett eget kulturav. Barbro Klein skriver att synen på kulturav som mänsklig rättighet handlade om mångfald eftersom man såg det som att samhället innehöll flera mångfacetterade kulturav. Det var vid mitten av 1990-talet som tanken kring mångfaldsuppdrag syntes för första gången i offentliga och statliga publikationer (Klein 2008, s. 153f).

Sverige anses idag vara ett mångkulturellt samhälle som antagit en mångkulturell politik likt länder som Kanada och Australien. Begreppet mångkulturalism står för hur det i stor skala pågår möten i samhället mellan olika kulturella föreställnings- och referenssystem som följd av globalisering. Vid 1940-talet sågs Sverige som ett etniskt och kulturellt homogent samhälle även om befolkningen också bestod av minoriteter som samer, tornedalsfinnar, romer och judar. Därför kan Sverige sägas ha varit mångkulturellt länge även om dagens mångkulturalitet förknippas med de senaste femtio årens invandring (Westin m.fl. 1999, s. 23f, Westin red. 2001, s. 14).

Redan 1995 fick alla museer och offentliga kulturavsinstitutioner ett officiellt mångfaldsuppdrag där de uppmanades att i sin verksamhet relatera till det faktum att Sverige hade blivit mångkulturellt. 2003 startades projektet Agenda kulturav, en gemensam satsning mellan läns museer, länsstyrelser och Riksantikvarieämbetet, där man diskuterade inriktningen på det framtida kulturarbetet och om kulturav och kulturavsskapande i ett nytt pluralistiskt Sverige (Klein 2008, s. 154f, Agenda kulturav-Om projektet. <http://agendakulturav.raa.se>. 2012-06-02). Tre år senare lanserades Mångkulturåret 2006 för att statligt finansierade kulturverksamheter skulle arbeta mer med mångfaldsfrågor, få fler och nya målgrupper och aktörer att delta och medverka i kulturlivet samt att institutionerna skulle spegla det mångkulturella Sverige (SOU 2007:50, s. 44f). Mångfaldsuppdraget har diskuterats flitigt på konferenser och under seminarier inom kulturavssektorn och inte minst i samband med planeringen av det nya Världskulturmuseet i Göteborg 2004 (Klein 2008, s. 155).

I kulturpropositionen (2009) lyfts mångfald fram som något kulturinstitutioner ska arbeta med i sin verksamhet. Som museum finns det flera sätt att förhålla sig till mångfald utifrån kulturpolitiken då mångfald tar sig uttryck på många olika sätt. Mångfaldsbegreppet används på olika sätt: Samhället beskrivs som präglad av en mångfald av kulturyttringar och kulturav som kulturinstitutioner ska främja, tillvarata, spegla och skydda. Samhällets medborgare, institutionernas brukare, framställs därför som präglade av mångfald; som olika typer av människor med skilda röster, erfarenheter, tankar, historier, från olika sociala, religiösa och etniska bakgrunder av olika ålder, sexuell läggning, funktionsnedsättning, bostadsort och ursprung. Mångfald framställs även som ett mål för kulturpolitiken i stort, som en förutsättning för en levande demokrati och samhällets positiva utveckling (Kulturprop. 2009/10:3, s.17-29).

Problemområde

Mitt syfte med denna studie är att skapa bättre förståelse för hur museer förhåller sig till synen på samhället som präglad av mångfald och vad detta förhållningssätt innehåller genom att urskilja, undersöka och jämföra olika förståelser av samhället och mångfald på museerna. Vilka föreställningar om samhället har man på museer? Vad innehåller dessa föreställningar? Är föreställningarna lika på olika museer eller skiljer de sig från varandra?

Samhället som de svenska museerna verkar i idag ses som präglad av mångfald på olika sätt och står i kontrast till ett samhälle som tidigare setts som homogent. Detta ställer nya krav på museerna. Många, men långt ifrån alla museer har någon form av mångfaldsplaner eller policys som beskriver detta arbete. Vad det mångkulturella samhället eller mångfald är, är omöjligt att fastslå då det handlar om tolkningar och sociala konstruktioner. Det är problematiskt att det lyfts fram som viktigt att museer ska ta in i sin verksamhet att samhället präglas av mångfald, att man ska arbeta gentemot ett mångkulturellt samhälle, men det kan vara svårt att veta hur man som museum ska förhålla sig till detta. I kulturpropositionen skriver man om hur kulturinstitutioner kan förhålla sig till samhällets mångfald, men det fungerar endast som vaga riktlinjer då begreppen som används är komplicerade och deras betydelse otydlig.

Museer måste idag arbeta utifrån tanken om samhället som mångkulturellt och präglad av mångfald på olika sätt. Mångkulturalism och mångfald är, som även nämnts, komplicerade begrepp. Vad detta egentligen ställer för krav på museer och hur de ska förhålla sig till detta är otydligt. Den norska informations- och medievetaren Katherine Goodnow menar att det går att urskilja olika föreställningar kring kulturell mångfald i den nordiska museikontexten vilket leder till olika sätt att förhålla sig till och arbeta med att representera denna mångfald. Hon ser det som utmaning för museer att arbeta med att representera mångkultur (2008, s. ix, 230). Etnologen Barbro Klein har skrivit att det var oklart hur man skulle gå till väga för att arbeta med mångfald när svenska museer fick mångfaldsuppdraget 1995 och jag menar att det fortfarande är oklart. Detta bekräftades delvis i en undersökning i samband med mångkulturåret av statliga kulturinstitutioners arbete med etnisk och kulturell mångfald där man kom fram till att det fanns initiativ till att arbeta med etnisk- och kulturell mångfald inom statliga kulturinstitutioner men att det rädde många olika uppfattningar och oklarheter kring begrepp som mångfald, kultur och relaterade begrepp. Ur de intervjuer som gjorts i institutionernas produktionsled fick man veta att det rädde stor ovisshet om mångfald och kulturarvsbegreppens innebörd och därför tolkade olika personer in olika saker i begreppen. Detta skapade godtycklighet och diskontinuitet och förde med sig otydliga målsättningar. Undersökningen föreslog diskussion och problematisering av kulturarvsbegrepp och tydligare

definitioner och diskussioner av mångfald och relaterade begrepp (Pripp 2005, s. 16, 20-24). Inom forskningsfältet Internationell Migration och Etniska Relationer (IMER) har otydligheten kring mångfaldsbegreppet och relaterade begrepp belysts. Forskningsfältet IMER behandlar internationell migration, dess orsaker och följer utifrån olika perspektiv ”som integrations- och segregationsprocesser, kulturmöten, mångfald, etnicitet, genus, religion samt rasism och diskriminering (IMER-Malmö högskola. <http://www.mah.se> 2012-06-02)¹. I rapporten *Mångfald, integration, rasism och andra ord: Ett lexikon över begrepp inom IMER* (1999) gjord vid Centrum för invandringsforskning (CEIFO) skriver man att begreppen kan komma att glida in i varandra och att de kan finnas oklarheter kring begreppens relation till den faktiska och önskvärda verkligheten (Westin m.fl. 1999, s. 28).

Otydligheterna relaterade till det mångkulturella arbetet på museerna är problematiskt anser jag. Min hypotes är att det finns flera sätt för museipersoner att förhålla sig till detta där liknande begrepp används men får olika innebörder.

---

¹ Här har jag valt att definiera IMER utifrån definitionen av forskningsfältet som finns på Malmö Högskolas hemsida.

Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att öka kunskapen kring hur man på museer förhåller sig till det mångkulturella samhället. Därför är det viktigt att diskutera de centrala begreppens betydelse på ett upplysningsfullt sätt genom att koppla det till olika teoretiska diskussioner. Samtidigt är det centralt att också relatera detta till museernas funktion och utveckling. Det mest centrala bidraget i uppsatsen är att öka kunskapen om museers syn på mångfald genom att kartlägga föreställningar kring mångfaldsfrågor som framgår i museers verksamhetsdokument. Genom att undersöka vilken betydelse och användning olika begrepp får, hoppas jag kunna urskilja museernas syn på mångfaldsfrågor och jämföra museerna med varandra för att se om det finns likheter eller skillnader.

Uppsatsens huvudfråga är: Hur förhåller sig museerna till det mångkulturella samhället? Tyngdpunkten i uppsatsen ligger på analysen och jämförelsen där följande frågor besvaras:

- Vilka förståelser av mångfaldsfrågor kan man urskilja i verksamhetsdokumenten i tre museer?
- Vilka skillnader/likheter i tänkandet kring mångfaldsfrågor finns hos dessa olika museer?

Jag avser att utforska förståelsen för samhällets mångfald och mångkulturalitet. Mer precist gör jag detta genom att studera framställningar hos tre olika museer, Malmö Museer, Regionmuseet Kristianstad och Världskulturmuseet i Göteborg. Jag har valt dessa museer därför att de är av olika karaktär, har olika uppdrag och verkar inom olika geografiska områden. Världskulturmuseet är ett statligt museum och en myndighet, Malmö Museer är både ett kommunalt museum och regionmuseum och Regionmuseet Kristianstad är ett regionmuseum organiserat i en stiftelse. Mitt empiriska material är ett urval av museernas verksamhetsdokument. Eftersom inte alla museer jag ska undersöka har specifika mångfaldsplaner eller mångfaldspolicys så kommer jag också undersöka andra relevanta verksamhetsdokument där mångfaldsfrågor framställs. Jag kommer att analysera hur museerna skriver om mångfaldsfrågor i sina verksamhetsdokument utifrån den kanadensiska filosofen inom politisk- och samhällsvetenskaplig filosofi, Charles Taylors, teori kring politik för erkännande i det mångkulturella samhället och koppla detta till förändringar som sker inom museisektorn idag. Jag kommer också analysera vilka begrepp museerna har använt i texterna utifrån definitioner av begreppen och deras betydelser inom IMER.

När det gäller avgränsning så är jag medveten om att undersökningen inte ger en heltäckande bild av museernas föreställningar kring mångfaldsfrågor men det är inte heller det som är meningen. Jag kommer inte att se på hur museer rent praktiskt

arbetar med mångfald i verksamheten, om man uppnår målen eller genomför strategierna som beskrivs. Målet är istället att urskilja olika föreställningar kring mångfald i verksamhetsdokumenten och undersöka vad de innehåller och skapa en översikt över vilka föreställningar kring mångfaldsfrågor det finns på museer. Fokus ligger på föreställningar och förhållningssätt kring mångfaldsfrågor och inte det praktiska arbetet.

I nästkommande kapitel lyfter jag fram tidigare forskning som berör området för att visa min egen positionering med min uppsats. Därefter följer ett kapitel där jag introducerar de vetenskapliga utgångspunkterna för studien och den diskursanalytiska ansats som jag använt mig av för att tolka materialet. Här diskuterar jag även forskningsmaterialet ingående samt framför källkritik. I kapitlet som följer introducerar jag de teoretiska begrepp som sedan används i analysen. Analysdelen som sedan följer innehåller tre separata analyser av Malmö Museer, Regionmuseet Kristianstad och Världskulturmuseet. I den avslutande diskussionen lyfter jag fram resultaten i analysen och gör en jämförelse mellan museerna. Detta relaterar jag sedan till en bredare diskussion kring museernas roll i det mångkulturella samhället. Här blickar jag framåt och föreslår idéer för vidare forskning.

Tidigare forskning- Kritisk ”ny” museologi

I detta avsnitt redogör jag för den forskning inom kritisk ”ny” museologi och även annan forskning som anknyter till mångfaldsfrågor och är speciellt relevant för uppsatsens syfte.

Internationell museiforskning

Inom ”ny”, eller kritisk, museologi är det centralt att undersöka museernas relation till samhället det verkar i (Palmqvist 1997, s.125). Här kan jag också placera min forskning. Inriktningen ses som kritisk vilket innebär att den kan placeras inom kritisk teori där det centrala är att kritiskt ifrågasätta den upplevda verkligheten och undersöka det förgivettagna med syfte att förändra låsta föreställningsramar. Utgångspunkten är att ”sociala förhållanden är mer eller mindre historiskt skapade, starkt präglade av maktsymmetrier och särintressen och kan göras till föremål för radikal förändring.” (Alvesson & Sköldbberg 1994, s. 176). Museologi är ett tvärvetenskapligt ämne där museivetenskaplig forskning pågår inom olika discipliner. I min uppsats använder jag teorier från filosofi och forskningsfältet IMER.

En viktig fråga för kritisk ”ny” museologi är hur förändringar i samhället ställer nya krav på genomgående förändring hos museerna (Stam 1993, s.268). Olika former av förändring av det traditionella museet till det så kallade ”post-moderna” museet förespråkas och diskuteras. I *The informed Muse: implications of 'The New Museology' for Museum Practice* (1993) skriver den amerikanska biblioteks- och informationsvetaren Deidre Stam att den nya museologin förespråkar att museer blir mer relevanta och att maktstrukturer inom dem rubbas. Hon menar att sociala förändringar påverkar museernas tidigare stabila förhållande vilket har krävt att man omvärderar praktiker och förhållningssätt vid museer på ett genomgående sätt (1993, s. 267f).

Den engelska museologen Eileen Hooper-Greenhill kan placeras inom den nya museologin och har skrivit många inspirerande texter om det post-moderna museet och förändringar inom museisektorn. I antologin *Cultural Diversity: Developing Museum Audiences in Britain* (1997) diskuterar hon och andra museologer, samhällsforskare, kuratorer och konstnärer hur museer i England kan arbeta för att bli mer inkluderande institutioner i ett mångkulturellt samhälle. Centralt är diskussionen kring hur man ska motverka att vissa grupper känner sig utestängda från museer eller inte tycker att museer är relevanta för dem. Man diskuterar också hur man ska motverka att grupper representeras på ett felaktigt sätt. I boken *Museums and education: Purpose, Pedagogy, Performance* (2007) skriver Hooper-Greenhill att museerna kräver förändring eftersom synen på kultur och samhället har förändrats

och nya politiska initiativ har införts som ställer krav på förändring, av tankesätt och arbetssätt, synen på och relationen till besökare och förändring av museets uppdrag (2007, s. 1). Synen på samhället som mångkulturellt diskuteras inom museologi och hur det leder till ett annorlunda förhållningssätt till publiken (se Karp 1992, s. 10, Hooper-Greenhill 1997, s. 2).

De franska sociologerna Pierre Bourdieu och Alain Darbels kritik av museer som exkluderande institutioner utifrån studien av europeiska konstmuseers publik (*L'amour de l'art*, 1966) har varit inflytelserik och viktig inom museologin (Palmqvist 1997:127). I *Museums and the public sphere* (2011) skriver den australiensiska museologen Jennifer Barrett om synen på museet som offentlig institution för alla och om Bourdieu och Darbels studie. I studien kom de fram till att även om museer ansågs vara till för "alla" kunde inte alla besöka museet och vissa hade inte det kulturella kapitalet som behövdes för att avkoda museibygnaden och föremålen. Barrett skriver om hur museer måste kämpa mot sin exkluderande historia för att nu vara en offentlig plats för alla som ska locka nya besökare och grupper. Hon menar att museer idag använder uttrycket att vara till för alla, för offentligheten för att därmed förmedla inklusivitet och mångfald (2011, s. 3,169).

Inom amerikansk museologi har det gjorts mycket forskning om relationen mellan museer och deras besökare. Två uppmärksammade antologier har getts ut från Smithsonian Institutet där antropologer, etnologer och personer som arbetar vid olika museiinstitutioner diskuterar museers förändrade relation till sin publik. I den ena antologin, *Exhibiting cultures: The poetics and politics of museum display* (1991), diskuteras museers tidigare exkluderande och exotiserande praktiker av vissa grupper i samhället. I den andra antologin, *Museums and Communities: The politics of public culture* (1992) diskuteras en ny relation mellan museer och samhällen de verkar i. Publiken beskrivs som mer aktiv och att synen på dem är förändrad. Samhället uppfattas som präglad av mångfald vilket gör att museer måste undersöka sina potentiellt exkluderande, eller förtryckande praktiker och utveckla nya närmre relationer till publiken (Karp, Creamer & Lavine 1992, s. 10).

Diskussionen när det gäller representation och exkluderande av vissa grupper har i främst handlat om nationella minoriteter och inhemska grupper. I den nyligen publicerade antologin *Re-presenting disability. Activism and agency in the museum*(2010) lyfter man fram exkludering av en annan grupp: funktionshindrade. Forskare från olika discipliner och personer som arbetar vid museer i olika länder diskutera hur funktionshindrade har varit delaktiga i museer historiskt sett och hur de borde representeras och göras delaktiga i museer.

Svensk och nordisk museiforskning kopplad till mångfaldsfrågor

Representation och exkluderande av olika grupper i den svenska museikontexten har undersökts av flera etnologer och museologer. Dessa personer är ofta också verksamma vid museer där man diskuterar etnologiska och musei- och kulturvetenskapliga problemställningar.

Etnologen Vera Grahn har skrivit om kulturarvsrelaterade frågor utifrån genusproblematisering i sin doktorsavhandling *"Känn dig själv: genus, historiekonstruktion och kulturhistoriska museirepresentationer"* (2006). Hon problematiserar asymmetriska maktrelationer inom museet och hur kvinnor varit en undertryckt grupp inom museikontexten. I *Genuskonstruktioner och museer: handbok för genusintegrering* (2007) menar Grahn att "mycket återstår innan ett genusmedvetet tänkande är integrerat som en självklar del i museernas olika verksamhetsgrenar" och kritiserar onyanserade representationer i museiutställningar och förespråkar perspektivering och vetenskaplighet i museiproduktionen (2007, s. 5).

I antologin *Scandinavian museums and cultural diversity* (2010) diskuterar akademiker från olika samhällsvetenskapliga discipliner och intendentur från olika museer situationen för museerna i Norden som verkar i ett samhälle som ses som mångkulturellt. Diskussionen handlar om hur museer i Norden förhåller sig till kulturell mångfald med fokus på inkludering och representation av denna mångfald. Man diskuterar hur museerna har arbetat med att representera nationella minoriteter och hur de idag arbetar gentemot det mångkulturella samhället och inkludering av nya immigranter. Man diskuterar också synen på kulturarv och nation. Tre av författarna är speciellt intressanta eftersom de skriver om museer och kulturarvspolitik i Sverige ur olika perspektiv.

I kapitlet *Cultural diversity at the Nordiska Museet in Stockholm: outline of a story* (Silvén 2008, s. 9-22) skriver Eva Silvén, etnolog och intendent med inriktning på minoritets-, urfolks-, och mångfaldsfrågor vid Nordiska Museet, om Nordiska Museets historia ur minoritets- och mångfaldsperspektiv. Silvén skriver främst kring hur samer har representerats vid Nordiska Museet från att de tidigare ställts ut i museet som exotiska, som "de andra" och hur de sedan fått vara med och bestämma hur de ska representeras. Hon diskuterar nya krav på museer att arbeta med mångfald utifrån minoritetsperspektiv och skriver att museer idag måste se brukarna på ett nytt sätt som bestående av människor med olika intressen och åsikter som ska tillfredsställas, att museer måste visa flera perspektiv och att brukarna ska vara med och styra vad som produceras och visas upp på museer.

I kapitlet *The museum of world culture: A "glocal" museum of a new kind* (Lagerkvist 2008, s. 89-100) skriver Cajsa Lagerkvist, museolog och utställningschef på Världskulturmuseet, om museets arbete med samhället det verkar i och specifikt museers relation till och samarbete med nya immigranter och vilka utmaningar det innebär för museer. Hon beskriver också förändringen från Etnografiskt museum till Världskulturmuseum. En förändring som museet genomgick 2004 för att möta kraven att arbeta gentemot det mångkulturella samhället. Lagerkvist har också skrivit artikeln *Empowerment and anger: Learning how to share ownership of the museum* (2006) där hon skriver om olika projekt som gjorts på Världskulturmuseet i samarbete med externa grupper. Projekt som tydliggjort olika maktstrukturer och därmed också kunnat leda till strukturella förändringar i museet som upplevts som diskriminerande. museologen och intendentur på Världskulturmuseet

I kapitlet *Cultural heritage, cultural diversity and museums in Sweden: some critical reflections* (Klein 2008, s. 151-160) beskriver etnologen Barbro Klein hur mångfaldsbegreppet och kulturarvsbegreppet fått inträde och ökad betydelse i

kulturpolitiken vid slutet av 1990-talet och hur begreppen har förändrats och breddats sedan dess men att de fortfarande är aktuella. Hon reflekterar över och problematiserar kulturarvspolitik i det mångkulturella samhället och strategier för inkluderande som förs på museer specifikt när det gäller inkluderande av ”nya immigranter”.

Klein refererar till socialantropologen Per B Rekdal som för intressanta diskussioner i artikeln *No longer newly arrived- museum representations of immigrant cultures in nations with dominant "indigenous" cultures* (1991). Rekdal skriver specifikt om ”nya” immigranter i den norska museumkontexten och kring de politiska initiativ som initierats för att inkludera dessa grupper i den kulturella sfären. Han problematiserar strategierna för inkludering utifrån vilka intressen som är inblandade och jämför strategier för inkludering riktade mot nationella minoriteter och nya immigranter och lyfter fram olikheter mellan de olika grupperna (1991, s. 115).

Studier om mångfald och kulturarvsinstitutioner

Svenska kulturarvsinstitutioners arbete med mångfald och det mångkulturella samhället har undersökts och diskuterats i flera rapporter och projekt initierade från statligt håll. Fokus är att undersöka och utvärdera hur kulturinstitutioner anammade uppdraget att arbeta med mångfald och verka i ett samhälle som ses som mångkulturellt.

I samband med projektet Agenda Kulturarv med länsstyrelserna, läns museerna och Riksantikvarieämbetet togs en skriftserie fram, *Agenda kulturarv- Inspiration, Diskussion* med texter kring frågeställningar som togs upp inom projektet. Det första numret innehöll problematiserande texter kring hur väl kulturarvsinstitutioner var anpassade för att arbeta gentemot ett pluralistiskt samhälle (Lindvall & Johansen red. 2002)

I studien *Tid för mångfald* (2005) undersökte man hur statliga kulturinstitutioner arbetade med kulturell- och etnisk mångfald. Studien gjordes av en grupp etnologer vid Mångkulturellt centrum på uppdrag av Kulturdepartementet. Mångkulturellt centrum är en kommunal stiftelse i Botkyrka där det bedrivs forskning kring konstnärliga uttryck kring migration och mångfald (Om oss-Mångkulturellt centrum). I studien kom man bland annat fram till att det pågick ett omfattande arbete med mångfald på de statliga institutionerna men att många institutioner saknade mångfaldsplaner eller policys och endast hälften av de man intervjuade vid de olika institutionerna i undersökningen ansåg att mångfaldsperspektivet var en integrerad del av institutionens utåtriktade arbete. I studien gav man också rekommendationer för hur institutionerna skulle gå vidare med sitt arbete med mångfald bland annat genom att utveckla och diskutera mångfaldsbegreppen (Pripp 2005, s. 15f,23). Mångkulturellt centrum gav ut antologin *Mångfald i kulturlivet* (2004) i samband med studien där olika tankar och erfarenheter från personer vid de olika kulturinstitutionerna som var med i studien presenteras.

Forskning om mångfald

Begreppen som används när man talar om mångfald och mångfaldsfrågor är centrala begrepp inom IMER. Socialstyrelsen och Integrationsverket har initierat två rapporter där man definierar och diskuterar dessa begrepp. Rapporterna är gjorda vid Centrum för invandringsforskning (CEIFO) vid Stockholms universitet som bland annat sociologen Charles Westin har skrivit. Den ena är rapporten och begreppskatalogen *Mångfald, integration, rasism och andra ord: ett lexikon över begrepp inom IMER* (1999) I förordet skriver Kerstin Wigzell att målet med rapporten var att fylla ett tomrum eftersom det tidigare inte funnits någon sammanställning på detta sätt av begreppen inom IMER. Målet var skapa en begreppskatalog ”som både definierar och problematiserar de begrepp som används i beskrivningen, analysen och förståelsen av fenomenet i det mångkulturella samhället.”(Wigzell 1999). Den andra rapporten, *Mångfald som vision och praktik: utvärdering av sex företag och organisationer* (2001) gjordes på uppdrag av integrationsverket för att belysa hur några arbetsgivare arbetade med mångfaldsfrågor. I det inledande kapitlet definierar Charles Westin begreppet mångfald och problematiserar hur begreppet används (Westin red. 2001). I mitt arbete utgår jag från dessa rapporter för att definiera de centrala teoretiska begrepp som jag använder i analysen av mitt material. Jag presenterar dessa begrepp i teorikapitlet.

Inom statsvetenskap och filosofi har man diskuterat vilken politik som ska drivas i det mångkulturella samhället. Charles Taylor har utvecklat teorier kring erkännandets politik problem kring erkännande och identitetspolitik i mångkulturella samhällen. Hans teorier lyfts fram och diskuteras i boken *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik* (1992) som har översatts till flera språk och där hans teorier kommenterats av olika filosofer och statsvetare som Jürgen Habermas, Amy Gutman och Kwame Anthony Appiah. Jag använder Taylors teorier kring erkännandets politik i min analys och presenterar dessa teorier mer ingående längre fram. Jag kommer att återkoppla till den övriga forskningen som jag har redogjort för i detta kapitel i uppsatsens avslutande kapitel där jag diskuterar resultaten och jämförelsen av analysen av de tre museerna.

Socialkonstruktivism och diskurs

I detta kapitel redogör jag för mina teoretiska och metodologiska utgångspunkter i diskursanalys och socialkonstruktivism och presenterar den diskursanalytiska ansatsen som jag använder.

Problemanalys

Jag har blivit inspirerad av den australiensiska samhällsvetaren Carol Lee Bacchis diskursanalytiska ansats som hon kallar *The problem representation* och använt problem som analytiskt begrepp i analysen av mitt material. Bacchi studerar policy och offentlig politik. Museerna jag studerar är offentliga, statliga och kommunala museer som utgår från den nationella kulturpolitiken och regionala och kommunala kulturplaner. Museerna arbetar med att uppnå vissa sociala och kulturella mål. Verksamhetsdokumenten är därmed offentliga dokument som utgår från offentlig politik. Bacchis utgångspunkter och metoder passar därmed bra för min undersökning. Även om mitt material inte uttryckligen kallas policys så ser jag dem som sådana, som ett flertal olika motstridiga och skiftande gensvar till ett spektrum av politiska intressen (Elderman 1998, s. 16, se Bacchi 1999, s. 42).

Bacchis ansats *The problem representation*, som jag i min undersökning kallar problemanalys, utgår från att det finns flera saker att ta fasta på i samhället som kan ses som oroande, som exempelvis bristen på mångfald i samhället, men att man inte kan tala om dessa utanför representationen av dem. Det som blir viktigt att studera blir därmed hur dessa problem representeras eftersom det implicerar vad som borde göras eller inte göras för att åtgärda problemet. Bacchi utgår från att varje policyförslag innehåller en implicit eller explicit diagnos av ett "problem" som ska lösas med policyåtgärden, föreställningen kring en politisk fråga eller ett problem har att göra med tolkningar. Bacchi menar att språket, begrepp och kategorier som används för att rama in en fråga påverkar vad det är som blir synligt och hur det beskrivs, därmed blir detta språk, begrepp, kategorier centralt att studera. Kontext är viktigt i problemanalys eftersom problem framställs olika beroende på olika faktorer som tid, plats och institution (1999, s. 1f,7,9f). Därför kan också problem kopplade till mångfald framställas olika vid olika museer, ett mångfaldsproblem kan framställas som problematiskt vid ett museum men inte i det andra

Bacchi (1999, s. 13) föreslår ett antal frågor som man kan arbeta utifrån i analysen. Jag har valt ut några och bearbetat dem för att använda dem som analysfrågor till mitt material

- Hur framställs mångfaldsfrågor som problem eller politisk fråga i museernas verksamhetsdokument? Vad är det bekymmersamma? Vad framställs vara orsak respektive lösning på ”problemet”?
- Vad underförstås och impliceras i problemframställningen?
- Vad berörs inte, vad lämnas oproblematiserat? Vad ses inte som ett problem?

Genom att använda Bacchis problemanalys som diskursanalytisk ansats kan jag urskilja diskurser kring mångfaldsfrågor i mitt material genom att se hur mångfaldsfrågor framställs som problem som museet genom sin verksamhet ska lösa. I analysen kommer jag att undersöka museernas förhållningssätt till mångfaldsfrågor genom att tänka på dem som problem med orsaker och lösningar.

Genom att använda diskursanalys utgår jag från diskursanalys som teoretisk och metodisk helhet. I *Diskursanalys som teori och metod* (2000) skriver Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips att diskursanalys också innehåller filosofiska premisser om språkets roll i den sociala konstruktionen av världen, teoretiska modeller, metodologiska riktlinjer, och specifika tekniker för språkanalys (2000, s. 10).

Med diskursanalys utgår jag från socialkonstruktionistisk grund vilket enligt Jørgensen och Phillips innebär att man utgår från vissa nyckelprinciper som att kunskap är subjektiv och att verkligheten är en produkt av hur vi kategoriserar världen. Kunskap om världen är endast tillgänglig genom våra kategorier, hur vi talar om världen (se även Boréus 2011, s. 158). Mångfald är inte någonting som finns i en bestämd form i världen utanför museet utan endast i hur man talar och skriver om det. Därför blir vad som står i museets verksamhetsdokument kring mångfald intressant att studera. I en bestämd världsbild är några former av handling naturliga och andra otänkbara, diskurser påverkar på så vis också den sociala världen. Olika sociala världsbilder leder till olika sociala handlingar, och den sociala konstruktionen av kunskap och sanning får därmed sociala konsekvenser. Jørgensen och Phillips menar att olika diskurser pekar ut olika handlingsvägar som möjliga och relevanta i en situation och den diskursiva förståelsen får sociala konsekvenser. Vårt sätt att uppfatta världen skapas genom sociala processer eftersom kunskap tas fram i social gemenskap där man bygger upp gemensamma sanningar och kämpar om vad som är sant och falskt. Vårt sätt att tala och skriva avspeglar inte på ett neutralt sätt vår omvärld utan våra identiteter och sociala relationer spelar en aktiv roll i skapandet och förändringen av dem (ibid. 2000, s. 7, 11).

Metod och material

Det är viktigt att förstå vad diskursen rymmer innan man formulerar frågor som ska ställas i diskursanalysen. I *Handbok i kvalitativ metod* (2011) skriver Kristina Boréus viktigt att få en överblick över materialet, få en känsla för diskursen och för vilka idéer som är viktiga, för att sedan arbeta vidare med en viss diskursanalytisk metod (2011, s. 157ff). När jag satte mig in i materialet fick jag en översikt och känsla för hur mångfaldsfrågor framställdes i mitt material, och vilka idéer som var viktiga. Jag läste också litteratur och forskning inom området IMER och museologi för att, som Jørgensen och Phillips också menar, se vilka diskurser som pekas ut där men de

menar också att ”arbetet att peka ut bestämda diskurser fortsätter i analysen av det konkreta materialet” (Jørgensen & Phillips 2000, s. 137). Vilken diskursanalytisk inriktning jag valt och vilka utgångspunkter jag använt beror alltså på vad som kom fram när jag såg vad mångfaldsdiskursen rymmer. Jag gick vidare med att välja frågor och inriktning för att kunna besvara forskningsfrågorna och tekniker för att besvara analysfrågorna.

Trovärdighet och förförståelse

Jørgensen och Phillips menar att det är svårt att undersöka diskurser som man själv är nära och har åsikter om. Man måste försöka sätta parantes kring sig själv och den egna kunskapen så att ens värderingar inte överskuggar analysen. Detta kan vara svårt för mig eftersom jag som museologistudent har ett perspektiv inifrån museifältet. Det är svårt att se diskurser om de är nära en själv, socialt konstruerade betydelsesystem som kunde varit annorlunda, eftersom man själv delar självklarheter som finns i ens material. Detta kräver att jag försöker att ställa mig främmande till mitt material, låtsas att jag inte känner till det och försöka inta olika positioner i förhållande till det som undersöks vilket jag kan göra genom problematiserande frågor och förhållningssätt, alltså genom de problematiserande frågor som Bacchi föreslår (se föregående sidor). Det är också viktigt att jag redogör för hur jag står i förhållande till de diskurser jag undersöker och vilka konsekvenser samt vilka konsekvenser som mitt bidrag kommer ge till diskursiva produktioner av omvärlden (ibid. 2000, s. 28f).

Forskningen jag gör handlar egentligen inte om att samla in data utan att jag producerar data genom att analysera texter. Det handlar om min tolkning och mitt perspektiv. Det har därför varit extra viktigt att grunda mitt arbete i empiri och teori och problematisera mina resultat och argumentera för mina tolkningar. Detta har varit mitt sätt att se materialet, en analys utifrån ett annat perspektiv kan leda till andra slutsatser. När man använder och utgår från diskursanalys är all kunskap subjektiv, det blir särskilt viktigt att redovisa vad som är tolkningar och vad som inte är det och hur man kommit fram till ett visst resultat.

Presentation av material

Kristina Boréus skriver att när man ska göra en diskursanalys ska texterna väljas ”med hänsyn till vilken diskurs man vill spegla, det vill säga som manifestationer av en bestämd diskurs” (2011, s. 158). Urvalsprocessen av materialet är därmed också del av diskursanalysen.

För att kunna undersöka museernas föreställningar kring mångfaldsfrågor valde jag att analysera deras verksamhetsdokument, olika typer av dokument som museerna producerat om den egna verksamheten som verksamhetsplaner och strategiska dokument. Verksamhetsdokument är uttryck för en längre process och anses vara väl underbyggda och genomtänkta eftersom de uttrycker museets idéer och föreställningar. Därmed väger de också tyngre än andra texter i en diskursanalys. Eftersom diskurser är kontextbundna och beroenden på tid, plats och bakgrund och för att jag skulle jämföra diskurser var det viktigt att dokumenten var tidsnära.

Det är relativt lätt att få tag i olika verksamhetsdokument eftersom de ofta är offentligt tillgängliga. De går vanligen att ta del av på nätet och är i regel väl kända av alla anställda inom verksamheten. Genom mailkontakt med personer från de olika museerna bad jag att få verksamhetsdokument och andra dokument som visade hur museerna arbetade med och tolkade mångfald. Jag ville analysera museernas mångfaldsplaner och policys men det framgick att inte alla hade sådana, endast Regionmuseet i Kristianstad hade en som kan ses som en sådan typ av dokument. I undersökningen *Tid för mångfald* (2005) kom man fram till att mer än hälften av alla de statliga kulturinstitutionerna saknade någon form av mångfaldsplan eller mångfaldspolicy och de som hade sådana planer hade utformat dem på olika sätt (Pripp 2005, s. 8f). I allmänhet brukar inte museer ha så utvecklade policys för sin verksamhet, att skriva planer och policys för verksamheten är något relativt nytt inom sektorn men planer och policys för olika delar av verksamheten är något många museer nu prioriterar. Eftersom inte alla museerna hade mångfaldsplaner består mitt material av texter av olika karaktär som jag själv har valt där jag anser att museets syn på mångfaldsfrågor framgår.

Mitt empiriska material består av följande verksamhetsdokument

- Malmö Museers *Målsättning för 2010-2014* (2010) och visionsdokumentet *Vision och förnyelse Malmö Museer 2011-2014* (2011).
- Regionmuseet Kristianstads *Strategisk plan för att främja mångfald och integration vid Regionmuseet i Kristianstad* (2005).
- Världskulturmuseets *Utställningspolicy* (reviderad 2010) och *Checklista för mångfaldsarbete* (2005) samt ett urval av texter från museets hemsida.

I Regionmuseet Kristianstads *Strategisk plan för att främja mångfald och integration vid Regionmuseet i Kristianstad* (2005) beskrivs verksamhetsmålen för museets mångfaldsarbete. Den innehåller förslag på konkreta åtgärder för hur mångfalden ska främjas och fungerar vägledande för mångfaldsarbetet. Här framgår det uttryckligen vad museet menar med begreppet mångfald och andra relaterade begrepp och hur museet tycker att man ska arbeta med mångfald och vilka kortsiktiga och långsiktiga mål man arbetar mot. Museets mångfaldsplan antogs 2005 och används i verksamheten som ett av flera policydokument.

Malmö Museer har inte någon mångfaldsplan/policy men härifrån är mitt material museets *Målsättning för 2010-2014* (2010) och visionsdokumentet *Vision och förnyelse 2011-2014* (2011). Jag fann inga dokument som uttryckligen talade om hur museet ser på mångfald eller arbetade med mångfald. I visionsdokumentet framställs museets viljeriktning med verksamheten de närmaste åren och i museets målsättning för de närmsta åren framgår museets mål och åtgärder för att nå dem. I dessa dokument sägs inte uttryckligen hur museet tolkar mångfald och arbetar med mångfald. Trots detta anser jag att dokumenten speglar museets förhållningssätt till mångfaldsfrågor. I visionsdokumentet står det att målsättningen ses som förutsättning för museets förnyelse så dokumenten kan analyseras på ett komplementärare sätt. Anledningen till att museet inte hade någon mångfaldsplan menade min kontaktperson på museet berodde på att museet följer kulturförvaltningens mångfaldsplan och att kulturförvaltningen inte hade någon för tillfället. Kulturförvaltningen följer i sin tur direktiv och planer som gäller för hela staden,

exempelvis för mångfaldsrekrytering. Kulturförvaltningen har haft en mångfaldsplan *Plan för vidgat deltagande i Malmös kulturverksamhet 2007-2010* (2007).

Världskulturmuseet hade inte heller någon mångfaldsplan så jag har valt att analysera en *Utställningspolicy* (reviderad 2010) och *Checklista för mångfaldsarbete* (2005) samt ett urval av texter från museets hemsida. I dokumenten och texterna sägs det inte uttryckligen hur museet förhåller sig till mångfaldsfrågor men jag tycker ändå att museets syn på mångfaldsarbete framgår i museets utställningspolicy där grundprinciperna för utställningsverksamheten finns med och är ett dokument som ska fungera vägledande i utställningsverksamheten. Checklistan används inte som ett officiellt dokument men fungerar inofficiellt som ett måldokument när det gäller mångfaldsfrågor. I urvalet av texter från museets hemsida framgår museets förhållningssätt kring mångfaldsfrågor. De beskriver verksamhet, uppdrag och det står uttryckligen hur museet tolkar begrepp relaterade till mångfald. Texterna på hemsidan kan ses som verksamhetsdokument eftersom de är genomtänkta texter skrivna av personal på museet riktade mot allmänheten för att informera om museets verksamhet.

Källkritik och etiska aspekter

Verksamhetsdokument är officiella dokument som ska vara formella och lyfta fram museet på det sätt man önskar förmedla sig till omvärlden. Man lyfter fram hur man önskar att museet ska vara, vilket kanske inte är hur de faktiskt är. Mångfald som uppdrag kan komma att tolkas olika på olika museer också beroende på att ett museum rymmer många verksamheter och professioner och att verksamheten består av individer som tar personlig ställning. Det kan finnas motstridiga sätt att tolka uppdrag där kanske inte alla strävar åt samma håll, vissa kan vara mer rotade i etablerade mönster och konventioner och andra mer lättroliga (Silvén 2004, s. 162).

Teori och begrepp

I detta avsnitt förklarar jag teorin om erkännandets politik och de begrepp som jag kommer att använda i analysen.

Erkännandets politik

Jag kommer att analysera mitt material utifrån Charles Taylors teorier kring erkännandets politik som handlar om hur kulturella grupper i ett mångkulturellt samhälle bör erkännas politiskt och på vilket sätt det bör ske. Jag använder Taylors teorier eftersom de är utformade på ett sådant sätt att de enkelt kan appliceras empiriskt.

Taylor menar att politiken i samhället idag har att göra med erkännande beroende på den moderna synen på identitet där identitet är dialogisk och ”formas i öppen dialog, utan något på förhand bestämt socialt manus” och att erkännandet av identitet (vem man är, vad som kategoriserar en som människa) ses som ett livsnödvärdigt mänskligt behov. Att inte få sin identitet erkänd eller att få den erkänd på ett felaktigt sätt kan göra att människor eller grupper tar skada eller förtrycks ”genom att man tvingas in i en falsk, förvanskad och inskränkt tillvaro” (1994, 37f, 45).

Erkännandets politik finns på individnivå och offentlig nivå. På individnivå handlar det om synen på identitet som jag beskrivit ovan, att identitet skapas i dialogen med andra som reaktion på våra relationer och dialoger med andra. På den offentliga nivån urskiljer Taylor två sätt att se på erkännande inom den offentliga sfären: likvärdspolitik och särartspolitik. Likvärdspolitik understryker alla människors lika värde och handlar om att utjämna rättigheter i förmåner, undvika existens av olika klasser av medborgare. Målet är att ”det som införs ska överallt vara detsamma, ett identiskt paket av fri- och rättigheter.” (1994, s. 46). Betoningen i likvärdspolitiken är på människans likhet och i särartspolitiken ligger istället betoningen på människors olikhet. Särartspolitiken handlar om att erkänna individers eller gruppers unika identitet, deras olikhet mot andra. ”Tanken är att det är just denna olikhet som har ignorerats, skylts över eller införlivats med en dominerande majoritetsidentitet.”(1994, s. 47).

Även om de två formerna av politik bygger på en gemensam föreställning om lika respekt kan de komma i konflikt. Principen om lika respekt kräver att man behandlar människor på ett särartsblint sätt, alla ska respekteras utifrån det som är gemensamt för alla. Det särartsblinda samhället ses som diskriminerande och omänskligt eftersom det inte erkänner identiteter. Taylor menar att den enhetliga form som man menar människor i likhetspolitiken ska ingå i inte är neutral utan speglar en

dominerande kultur, så att det endast är minoritetskulturer och undertryckta grupper som tvingas anta en främmande form. Särartspolitik handlar om att erkänna och till och med understödja särarten men därmed också verka diskriminerande för de identiteter som inte lyfts fram (1994, s. 50f).

I artikeln *Empowerment and anger: learning how to share ownership of the museum*, menar Cajsa Lagerkvist att Taylors likvärdspolitik och särartspolitik kan tolkas som två strategier för museer att arbeta med mångfald. Hon menar att likvärdhetspolitik i museikontexten handlar om inkludering av alla i museet genom kraven på att museer ska representera alla och göras tillgängligt för alla. Alla olika typer av identiteter ska inkluderas i en generell berättelse, ett narrativ, där alla institutioner delar ansvaret att inkludera denna mångfald. Särartspolitik kan urskiljas i satsningar som görs för att höja representation av vissa grupper eller vissa perspektiv i museet eller i skapandet av specialmuseer för subgrupper (2006, s. 56). Jag kommer också använda Taylors teorier för att analysera politik för erkännande i museifältet och analysera museers föreställningar kring mångfald till de två formerna av politik och därmed också utgå från Taylors definition av identitet.

Mångkultur, mångfald, integration och diskriminering

I riktlinjer för kulturpolitiken, i mitt undersökningsmaterial och i samhällsdebatten återkommer begrepp som mångfald, mångkultur, integration och diskriminering men vad de innebär är inte tydligt. Det finns oklarheter kring begreppen när de används inom kultursektorn (se Pripp, Plisch & Werner 2005). För att göra min undersökning krävs det ett klargörande av begreppen för att förstå och analysera dem. Jag tycker det är viktigt att se på och reflektera över vilka begrepp som används när museer skriver om mångfaldsfrågor och på vilket sätt de används.

I detta kapitel redogör jag för utgångspunkten av min begreppsanalys och presenterar några definitioner som varit centrala för analysen av forskningsmaterialet. Jag har utgått från definitioner och diskussionerna kring begreppen i rapporterna *Mångfald, integration, rasism och andra ord: ett lexikon över begrepp inom IMER* (1999) och *Mångfald som vision och praktik: utvärdering av sex företag och organisationer* (2001). Detta eftersom begreppen i rapporterna beskrivs som sociala konstruktioner vilket passar bra till min analys eftersom jag använder Bacchis problemanalys som utgår från socialkonstruktivism. Här följer några begrepp och deras definitioner som varit centrala för min analys.

Mångkulturalism kan användas både som beskrivning av samhällets etniska och kulturella mångfald och som ett politiskt eller filosofiskt samhällsideal. Som samhällsideal är det centrala jämlikhet och rättvisa villkor för alla samhällsmedlemmar oavsett ursprung, etnisk identitet, religion, eller kännetecken baserade på utseende (Westin m.fl. 1999, s. 24f). Mångkulturalism ”bygger på antagande att kulturer går att räkna (...) liksom att människor tillhör antingen den ena eller den andra kulturen.” (ibid. 1999, s. 10). Föreställningarna är att det mångkulturella samhället består av flera åtskilda, identifierbara och avgränsade kulturer där deras värde kan sägas ligga ”just deras distinkta och oföränderliga karaktär” (ibid. 1999, s. 11).

I inledningen definierar jag mångfald som ett komplicerat begrepp som kan användas både normativt och deskriptivt. Mångfaldsbegreppet har ofta att göra med hur samhället hanterar invandrings- och minoritetsfrågor, om samhällets insatser för att motverka segregering och utanförskap när det gäller invandring och minoriteter. I Rapporten *Mångfald, integration, rasism och andra ord: ett lexikon över begrepp inom IMER* (1999) skriver man att den normativa betydelse av mångfald primärt handlar om fördelning då man vill uppnå ett tillstånd där man fördelat vissa kännetecken som etnicitet eller kön, inom ett samhälles eller samhällssektors struktur. Det är denna omfördelning man menar när man talar om att bredda eller sprida den exempelvis etniska mångfalden. Att bredda mångfalden är en central tanke i den svenska integrationspolitiken för att man anser att genom att bredda mångfalden i samhället kan man också förbättra integrationen mellan människor. Man vill motverka starkt markerad segregation inom vissa geografiska områden och inom vissa sektorer av arbetsmarknaden. Även om mångfalden är spridd eller breddad i en samhällsstruktur behöver det nödvändigtvis inte betyda att grupperna i samhällsstrukturen är integrerade med varandra, att något präglas av mångfald betyder inte nödvändigtvis att delarna i helheten inte är helt avskilda från varandra (ibid. 1999, s. 11f,14,18, 27).

Integrationspolitik har ersatt assimilationspolitik när det gäller hanteringen/synen på invandringen till Sverige. Integration kan ha flera betydelser. Det kan syfta på den sociala sammanhållningens grunder där något är integrerat så att delarna står i samklang med helheten. Med denna betydelse kan samhället vara mer eller mindre integrerat. Integration kan också handla om en aktivitet: delaktighet i samhällsgemenskapen av kulturella, etniska och språkliga minoriteter. Här handlar det om deltagande för minoritetsgrupper i samhällets publika sfär men där det inte finns krav på att den privata sfären måste förändras. De viktiga arenorna som ses som viktiga i majoritetens offentliga sfär anses vara arbetsmarknaden, skolsystemet, föreningslivet och det politiska systemet. Integration kan också syfta på en process: hur etniska och kulturella minoriteter inlämnas i samhället. Detta handlar om att få tillgång till arbete, rätten att kunna möta andra människor i en informell och gemensam samvaro på fritid, i föreningsliv och arbetsliv och att inte uteslutas från informella sociala nätverk och att kunna utnyttja sina möjligheter att påverka politiska beslut genom att rösta vid allmänna val. Utifrån denna betydelse kan samhället ses som ekonomiskt, socialt eller politiskt integrerat. Av central betydelse för målet med integration i det svenska demokratiska välfärdssamhället är värden som jämlikhet, rättvisa och respekt (ibid.1999, s. 24, 49, 53-59).

Diskriminering används ofta för att beteckna när grupper eller individer särbehandlas av andra grupper eller individer då den som ofta utför särbehandlingen har något slags överläge mot den andra (ibid. 1999, s. 72). Det finns olika typer av diskriminering: individuell diskriminering som ”står för handlingar där en individ som privatperson är förövare” och institutionaliserad diskriminering ”en situation där en institution eller en organisation är ansvarig för särbehandlingen” (ibid. 1999, s. 73f). Diskriminering kan ses som avsiktlig och oavsiktlig exempelvis när lagar som tidigare stiftades tillämpas i en förändrad samhällssituation som lagstiftare inte kunnat förutse eller avsett (ibid. 1999, s. 73f). I analysen som följer kommer dessa begrepp att användas för att problematisera museernas förhållningssätt till mångfald.

Analys

I detta avsnitt presenterar jag min analys av de tre museerna. Alla tre ser samhället som präglad av mångfald men de tolkar detta på olika sätt. Föreställningar kring hur man som museer ska arbeta med denna mångfald varierar därmed också.

I analysen av Malmö Museer framgår det av verksamhetsdokumentet att det centrala är att vidga deltagandet. Samhället framställs som präglad av mångfald av människor med olika bakgrund, ursprung och förutsättningar och målet är att öka antalet besök från två specifika grupper.

Regionmuseet Kristianstad framställer samhället som mångkulturellt och museet beskrivs som en plats och arena för integration. Man vill skapa förståelse mellan de grupper som man anser att samhället består av och visa att samhällets mångfald kan vara berikande.

Världskulturmuseet tar avstånd från mångkulturbegreppet och utgår istället från världskultur där fokus både är på individer som specifika och unika och individer som del i en gemensamt och föränderligt globalt sammanhang. Målet är att genom den utåtriktade verksamheten spegla världens mångfald.

Malmö Museer- vidgat deltagande

Malmö Museer är ett kommunalt och regionalt museum med inriktning på stadens och regionens kulturhistoria, natur-, teknik- och sjöfartshistoria (Vision och förnyelse 2011, s. 3). Museet ligger i Malmöhus slott men man har även utställningsverksamhet i Kommendanthuset och teknikens- och sjöfartens hus och verksamhet i Slottsmöllan, Ebbas hus, fiskehoddorna, Garveriet, kalkugnen i Klagshamn och Wowragården i Södra Sallerup (Om Malmö Museer-Malmö stad. <http://www.malmo.se> 2012-06-02). I Malmöhuslott finns också Malmö Konstmuseum.

Museet har drygt en kvarts miljon besök om året och en halv miljon föremål i sitt magasin (Vision och Förnyelse 2011, s. 2). Som regionalt museum tillsammans med Kulturen i Lund och Regionmuseet Kristianstad, har Malmö Museer ansvar för specifika områden som lärande och hållbar utveckling. Museets profilområde omfattar också pedagogik, natur, fotografi och vidgat deltagande i kultur- och samhällsliv (Region Skåne 2010, s. 18). I visionsdokumenten står det att museet har mångfald, pedagogik och lärande som regionalt uppdrag men vad detta innebär står inte uttalat (Vision och förnyelse 2011, s. 5). 2002 utnämndes museet av Svenska museiföreningen till Årets museum för sitt arbete med mångkulturella frågor och aktuella samhällsfrågor (Malmö Museers historia-Malmö stad. <http://www.malmo.se>

2012-06-02). Det framgår att Malmö Museer arbetar med mångkultur och mångfald men hur man gör det står inte uttalat och man använder begreppen väldigt lite i dokumenten jag har analyserat. Malmö Museer tycks satsa på vidgat deltagande och skriver:

Målsättningen är att vara en kreativ och kommunikativ kulturorganisation som är tillgänglig för alla- oavsett bakgrund och behov- och som arbetar för ett hållbart samhälle. Förnyelsen handlar om att öppna museet och ta bort hinder för allas delaktighet (...)

Vision och förnyelse, 2011, s.2

Utifrån Bacchis problemanalys blir ”problemet” i fråga att inte ”alla” besöker museet. Orsaken framställs som att museet är stängt för vissa personer och att det finns hinder för att vissa personer ska delta. Hur denna utestängning och detta icke-deltagande har gått till står inte uttalat, inte heller vem eller vilka som stängts ute, eller vem man ska öppna museet och ta bort hinder för. Det står inte heller uttalat varför det är viktigt att ”alla” besöker museet. Lösningen på problemet, hur man ska få de som inte besöker museet att besöka museet, handlar om att öppna eller tillgängliggöra museet, vara angeläget och öka möjligheten för att alla ska kunna delta. Man skriver att ”Tillgänglighet och delaktighet är alla ledord i förnyelsen.” (Vision och förnyelse 2011, s. 2). Detta kan i sin tur handla om att strukturer inom museet måste förändras.

I Malmö Museers verksamhetsdokument refererar man till det kulturpolitiska målet att ”alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet” att ”främja allas möjlighet till kulturupplevelser” (Vision och förnyelse 2011, s. 5). Målet handlar om att ingen ska stängas ute, känna sig utestängd eller hindras från att påverka och delta i kulturlivet vilket i grunden kan ses handla om icke-diskriminering.

Detta mål kan man också se ha varit centralt på högre kommunal nivå, i Malmö kulturnämnds *Plan för Malmökulturen 2011-2012* (2010) står det att ett centralt och övergripande mål och vision för kulturen i Malmö är att angå fler (Vision och förnyelse 2011, s. 3). Att vidga deltagandet har varit ett centralt mål för Malmös kulturinstitutioner under de senaste åren då man haft en särskild *Plan för vidgat deltagande i Malmös kulturverksamhet 2007-2010* (2007)² som fungerat som mångfaldsplan för kulturförvaltningen och därmed också Malmös kulturinstitutioner. Syftet med planen var att få fler personer med olika förutsättningar att uppleva och utöva kultur. På museet ville man nå en större publik och andra grupper än de som oftast tar del av kulturutbudet med målet att skapa möjlighet för fler oavsett förutsättningar att delta i kulturlivet. Under mångfaldsåret 2006 undersökte kulturförvaltningen hur kulturinstitutioner i Malmö arbetade med mångfaldsfrågor. Resultatet visade bland annat att majoriteten av dem som besökte kulturverksamheter i Malmö var svenskfödda högutbildade personer med svenska föräldrar som bodde i centrum eller i småhusområden (Kulturförvaltningen 2010, s. 3f). I planen för vidgat deltagande uttryckte man en önskan om att öka det totala antalet besök till Malmös kulturinstitutioner med 10% och besök från personer födda i utlandet, eller med båda föräldrarna födda i utlandet, med minst 20% år 2010 (Kulturnämnden 2007, s.1). När

---

² När jag mailade och frågade kulturförvaltningen om de hade en mångfaldsplan inför skrivandet av min uppsats fick jag svaret att man inte hade det för tillfället men att det var *planen för vidgat deltagande* man hade haft 2007-2010.

målen följdes upp visade det sig att besökare ”med invandrarbakgrund” endast ökat med 0,5% under 2010 vilket man menade antydde att det krävdes ”ett metodiskt och långsiktigt arbete för att förändra medborgarnas kulturvanor.” (Kulturförvaltningen 2010, s. 4).

Som kommunalt museum och regionmuseum förväntas Malmö Museer rikta sig till alla människor i Malmö stad och den skånska regionen. I visionsdokumentet beskrivs Skåne som en dynamisk region ”som genom tiderna tagit emot impulser utifrån” och Malmö beskrivs som

en stad befolkad av människor med olika bakgrund, skiftande förutsättningar, intressen och kunskaper. Här finns en fantastisk mångfald representerad av 174 nationaliteter och Malmö räknas som Sveriges yngsta stad; 48 procent av befolkningen är under 35 år. Samtidigt är barnfattigdomen hög och välfärden ojämnt fördelad, och de närmaste åren är lösningar av dessa frågor prioriterade. För 2012 stärks även kulturen i Malmö för att minska klyftorna och sänka trösklarna.

Vision och förnyelse, 2011, s. 3).

Malmö kommunstyrelse startade Områdesprogrammet 2010 inom vilket förvaltningarna gör riktade satsningar för att förbättra levnadsvillkoren i fyra stadsdelar där välfärden är lägst; Herrgården, Seved, Holma-Kroksbäck och Lindängen. Målet är att skapa en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar stad. Malmö Museer är del av programmet och i visionsdokumentet skriver man att man genom att utveckla verksamheten med stadsdelarna vill engagera fler och nya målgrupper (Vision och förnyelse 2011, s. 7). Människorna i samhället, som museet vill ha som sina besökare, framställs som människor som skiljer sig från varandra eftersom de har olika bakgrunder, förutsättningar och intressen. Utifrån beskrivningen av Malmö ovan finns klasskillnader i staden och en etnisk mångfald baserad på ursprung. När man skriver att ”alla” ska besöka museet, tycks det vara ett mål att museet ska spegla samhällets demografi i sina besökare.

När man skriver att ”förnyelsen handlar om att öppna museet och ta bort hinder för allas delaktighet” (Vision och förnyelse 2011, s. 2) tycks det implicera att museet tidigare varit stängt för, och hindrat, vissa människor att delta, museet framställs ha agerat diskriminerande. Hur diskrimineringen av människorna gått till är oklart. Diskriminering är när individer eller grupper särbehandlas av andra grupper eller individer där båda parter utger sig vara representanter för dessa grupper. Gruppen som utför särbehandlingen har oftast något slags överläge mot den andra gruppen i form av makt, legitimitet eller resurser. Här handlar det om institutionell diskriminering där det är en institution som utfört särbehandlingen. Museet har haft mer makt, resurser och legitimitet än grupperna som verkar ha diskriminerats från museet. Westin skriver att institutionell diskriminering kan vara oavsiktlig. När lagar stiftas i en viss samhällssituation och sedan tillämpas i en annan kan det ske diskriminering som den som stiftat lagarna inte kunnat förutse eller avsett (Westin mfl 1999, s. 72,74). En parallell kan dras till museer då strukturer, tankesätt och arbetssätt, som stiftas i en samhällssituation kan bli diskriminerande i en förändrad samhällssituation.

Museet strävar efter förnyelse vilket är tydligt då visionsdokumentet just heter ”vision och förnyelse”. I dokumentet skriver man att ”Förnyelsen handlar om att öppna

museet och ta bort hinder för allas delaktighet (...)"(Vision och förnyelse 2011, s. 2). Denna strävan efter förändring kan ha att göra med att museet ses som diskriminerande. I visionsdokumentet uttrycks en önskan om att öppna museet och ta bort hinder för delaktighet, man kan urskilja flera förslag till förändring som kan uppfattas leda till detta: ett ökat brukarperspektiv, satsningar för att förlänga öppettider och sänka entréavgifter, bygga om utställningar och museimiljön för ökad fysisk tillgänglighet, förnya utställningar genom att lyfta fram fler perspektiv på historien och erbjuda lättlästa texter, texter på flera språk och flerspråkiga guider. Man skriver också om nyrekryteringar inom personalstyrkan och om att komplettera samlingar med föremål från vissa grupper. Det kan tolkas som att det är strukturer inom museet såsom synsätt och arbetsprocesser som är orsaken till diskrimineringen. Förändring av samhället ställer nya krav på kulturinstitutionerna som kan göra att gamla strukturer synliggörs som diskriminerande och att dessa då måste förändras.

I visionsdokumentet och i måldokumentet finns en stark betoning på brukarperspektiv. Tyngdpunkten läggs på att man ska samarbeta och vara i dialog med sin publik och att detta ska öka tillgänglighet och delaktighet och att museet ska bli mer angeläget. Detta i sin tur "ställer krav på en dynamisk organisation och en verksamhet som utvecklas i dialog med samhället." (Vision och förnyelse 2011, s. 3). Detta kan tolkas som en förändrad syn på museets brukare och ett krav för museet att utgå från brukarperspektiv. I museets dokument kan man se att det handlar om att dialogen med lokalsamhället är central. Man skriver om dialog med brukare i samband med insamling, produktion av utställningar och pedagogiska program, i samband med utvärdering och genom sociala medier. Man satsar också på fortbildning av museipersonal i "målgruppsdialog" och skriver om samarbete med externa parter som skolor, föreningar och organisationer. Dialog och samarbete framställs som centralt för att göra museets verksamhet angelägen och som lösningen på att nå fler och nya målgrupper (Vision och förnyelse 2011, s. 2, 11f). Men hur dialogen och samarbete egentligen ska gå till och hur det ska göra att man når nya målgrupper är oklart.

I Malmö Museers måldokument är det tydligt att museet gör specifika satsningar på vissa grupper/kategorier av människor. Därför är min tolkning att det är dessa grupper man menar har hindrats att delta och/eller stängts ute från museet, och som man arbetar med att öka besök från. Man skriver exempelvis att "(Framgång mäts 2010 genom att) minst tre av tio brukare är av annan etnisk bakgrund än traditionellt svensk" (Måldokument 2010, s. 2). Man vill att Malmö Museer 2010-2012 ska "öka antalet barn och unga med funktionshinder som använder museets pedagogiska aktiviteter och andra verksamheter med 25%" och "öka antalet barn och unga från områden med hög andel Malmöbor med utländsk bakgrund som använder museets verksamhet med 25%" (Måldokument 2010, s. 1). Ett relaterat mål för 2010 är att "minst tre pedagogiska program tas fram i dialog med funktionshindrade och Malmöbor med utländsk bakgrund" och att minst två dokumentationer med anknytning till Malmöbor med utländsk bakgrund och/eller funktionshindrade genomförs" (Måldokument 2010, s. 2). I undersökningen som ledde till *Planen för vidgat deltagande* kom man fram till att det främst var svenskfödda högutbildade personer med svenska föräldrar där de flesta bodde i centrum eller i småhusområden som besökte kulturverksamheter i Malmö (Kutlurnämnden 2010, s. 4). Varför museet

främst gör riktade satsningar för två grupper är oklart när det finns andra grupper som inte besöker museet exempelvis lågutbildade och låginkomsttagare.

Det framgår att satsningarna rör två kategorier av människor: ”funktionshindrade” och ”människor av annan etnisk bakgrund än traditionellt svensk”. Att kategorisera utifrån gemensamma kännetecken, är något människor gör kontinuerligt för att kunna förstå och hantera omvärlden. När samhället ses som präglad av etnisk mångfald kategoriseras också människor efter etniskt ursprung, kultur, språk, innanförskap och utanförskap. Det som blir intressant att titta på är vem som utför kategorisering, hur det gjorts och i vilket syfte (Westin m.fl. 1999, s. 12, 22). Malmö Museer ser samhället som mångkulturellt och gör sådana kategoriseringar. När det gäller grupper som kategoriseras i museets verksamhetsdokument och som särskilda satsningarna riktas mot, handlar det om kategorisering som museipersonal gjort för att höja besöksantal för just den gruppen. Personer med utländsk bakgrund och personer med funktionshinder definieras av museet, det är inte något grupperna själva gör. Det sker trots att begreppet identitet handlar om individen, något personen bestämmer själv, den subjektiva känslan om vem man är. Social- eller gruppidentitet kan förstås som när innehållet i en persons självbestämning delas av andra i kollektivet. Känslan av identitet är viktig för individer för att känna sig unika, i sig själv eller som medlem i en grupp (Westin m.fl. 1999, s. 16,20 22). Museets definition rymmer inte möjligheten till en sådan subjektiv definition av identitet. Det är tydligt att dokumenten inte är skrivna av individer inom grupperna. När personer inlämnas i kategoriseringen ”med utländsk bakgrund” och ”annan etnisk bakgrund än traditionellt svensk” baseras det på existensen av en majoritetsgrupp: den svenska, eller den traditionellt etniskt svenska. Det är tydligt att det finns en majoritetsbefolkning, den som ser sig som traditionellt svensk och ”den andra”.

Utifrån Charles Taylors teorier kring erkännande tycker jag det framgår tydligt att man i Malmö Museers dokument utgår från likvärdspolitik eftersom det inte är den unika identiteten hos den enskilda individen som lyfts fram (Taylor 1994, s. 47). Även om en viss grupp lyfts fram så handlar det inte om särartspolitik eftersom definitionen som används av gruppen speglar majoritetskulturen där minoritetskulturer antar en form som jag inte tror att de definierar sig med (Taylor 1994, s. 50). Det är tydligt att Malmö Museer vill vara till för ”alla” och engagera ”alla”. Mycket tyngd läggs på att anpassa pedagogiska program och museets fysiska miljö för olika gruppers behov och dialogen med målgrupper och brukare är väldigt viktig. Men de riktade satsningarna som beskrivs i måldokumentet och i visionsdokumentet ser ungefär likadana ut för båda grupperna och det handlar inte, vad jag kan utläsa, om att lyfta fram olika perspektiv eller vissa egenskaper hos grupperna. Taylor menar att principen om lika erkännande just handlar om det här; att behandla människor på ett särartblint sätt, att alla ska respekteras utifrån det som är gemensamt för alla. Men han lyfter också fram kritiken mot likvärdspolitik, att den kan verka förtryckande och inte ge människor det erkännande för sina unika identiteter som kan ses som viktigt och att det kan tvinga in människor i en enhetlig form som han menar inte gör dem rättvisa (Taylor, 1994, s. 38, s. 50).

Varför är det viktigt att ”alla” besöker museet och att få vissa grupper som är utestängda och inte deltar i museet att göra det? Malmö Museer utgår från *Planen för vidgat deltagande* där ”vidga deltagandet handlar om allas rätt till kultur men är också

ett framgångskoncept för kulturinstitutionerna och för staden. Så kan kulturen bidra till ett starkare och mer hållbart Malmö.” (Vision och förnyelse 2011, s. 4). Det bekymmersamma med att inte alla besöker museet framställs vara att kultur är en mänsklig rättighet och något alla ska ha tillgång till och en drivkraft för hållbar samhällsutveckling. Men vad man menar med detta är otydligt. En annan anledning kan vara att man vill höja besökssiffror till museet generellt för att ses som ”framgångsrika” populära institutioner vilket kan höja möjligheter för utveckling av institutioner genom mer finansiering. I dokumenten framgår en syn på samhället som präglad av mångfald av grupper där etnicitet, ursprung och funktionshinder är egenskaper som definierar dem. Människor framställs tillhöra en eller annan grupp och de framställs som lätta att identifiera och att de är åtskilda från varandra. Även om Malmö Museer inte använder begreppet mångfald tolkar jag det som att vidgat deltagande handlar om en strävan efter att bredda mångfalden i den betydelsen att man vill uppnå en önskad fördelning av vissa kännetecken i Malmös kultursektor för att motverka segregering (Westin red. 2001, s.11,14,18).

Sammanfattning

Utifrån Malmö Museers visionsdokument och måldokument är det centrala vidgat deltagande. Anledningen till att museet är stängt för och hindrar vissa människor att delta tycks handla om att museets tankesätt och arbetssätt som används idag etablerades i en tid då samhället varit annorlunda. Detta fungerar diskriminerande idag. Samhället ses nu som präglad av en mångfald av människor som ställer nya krav på museet för ökat brukarperspektiv. Man gör riktade satsningar mot två grupper som man vill öka besökare från. Detta är likvärdspolitik då man utgår från att alla människor ska respekteras på samma sätt, alla har rätt att inkluderas i museet på samma villkor och eftersom man inte uttrycker någon önskan om att lyfta fram grupperna utifrån deras subjektiva identiteter (Taylor 1994, s. 47, 50). Jag liknar Malmö Museers strävan efter vidgat deltagande med integrationspolitikens mål att bredda mångfalden. Vilket är en strävan efter en önskad fördelning av människor med vissa kännetecken inom samhällsstrukturen för att motverka segregering (Westin red. 2001, s. 14,18).

Regionmuseet Kristianstad- mångkultur och integration

Regionmuseet Kristianstad är ett regionmuseum och länsmuseum och en stiftelse med tre huvudmän: Kristianstad kommun, Region Skåne och Skånes hembygdsförbund. Museets verksamhet utgår alltså från stiftelsens stadgar men också Region Skånes kulturplan och de nationella kulturpolitiska målen (Verksamhetsplan 2011, s. 1). Landsantikvarien i Skåne finns också på museet och har ansvar för länets kulturmiljövård med mål att belysa Skånes historia, kulturarv och kulturmiljö (Landsantikvarien i Skåne-Regionmuseet Kristianstad. <http://www.regionmuseet.se> 2012-06-02)

Museets största lokaler ligger i centrala Kristianstad men i Regionmuseet Kristianstad ingår också Filmmuseet, Åhus museum, Järnvägsmuseet och tre utomhusmuseer. Museet slog publikrekord 2010 med 132 000 besökare (Verksamhetsberättelse 2010, s. 6)

Museet har en specifik plan för mångfald och integration. Begrepp som mångkultur och mångfald används genom hela planen och det framgår tydligt hur museet ser på samhället som mångkulturellt och hur arbetet med mångfald ska gå till.

När det gäller Regionmuseet Kristianstad tolkar jag det som att ”problemet” som man vill motverka är eventuell segregation mellan grupper i det mångkulturella samhället. Det som framställs vara oroväckande är tanken att inte det mångkulturella samhället skulle vara öppet och inkluderande av de etniska och kulturella grupper och kulturarv som det uppfattas bestå av, utan att det skulle vara fientlighet mellan dem i form av främlingsfientlighet och rasism (Mångfaldsplan 2005, s. 1). Lösningen på problemet framställs vara att skapa integration mellan grupper i samhället. Museer framställs kunna göra detta genom att spegla det mångkulturella samhället när det gäller mångfalden som finns av etniska, religiösa och kulturella grupper med olika traditioner och bakgrunder, kulturarv och kulturuttryck samt visa att denna mångfald är berikande (Mångfaldsplan 2005 s. 1f).

I dokumenten definierar museet mångfald som en aktivitet och likställer begreppet med grundläggande värderingar. Man menar att mångfald är att förmedla kulturarvet på ett mångfacetterat sätt, ge flera perspektiv på historien och att visa en mängd kulturella uttryck. Begreppet mångfald likställs med värden som respekt för olikhet, jämlikhet och erkännande för att motverka rasism och främlingsfientlighet (Mångfaldsplan 2005, s. 2). De universella värden, som Regionmuseet Kristianstad utgår från, är centrala för integrationspolitiken i ett demokratiskt välfärdssamhälle som Sverige (Jmf Westin red. 2001, s. 24). Det är också tydligt att museets mångfaldsarbete likställs med att skapa förutsättningar för integration när man skriver att museet kan bli del av kommunens och regionens övergripande integrationsstrategi och om ”museer och platser som arenor för integration” (Mångfaldsplan 2005, s. 1,7).

Mångfaldsfrågor idag handlar om samhällets insatser för att motverka segregering och utanförskap när det gäller invandring och minoriteter men integration är ett komplicerat begrepp med flera innebörder (Westin red. 2001, s11). Museets dokument uttrycker betydelsen av integration:

att förbättra integrationen i samhället mellan människor med olika etniska, religiösa och kulturella bakgrunder genom att sprida mångfalden och därmed makten i samhället, att se människors mångfald av erfarenheter, synsätt och kompetenser som en tillgång i samhällsutvecklingen

Mångfaldsplan, 2005, s. 1

Det är intressant att det för Regionmuseet Kristianstads del faktiskt inte tycks vara särskilt centralt att få nya grupper att besöka museet (även om det omnämns som viktigt i dokumentet). Här handlar det istället om att skapa samhörighet mellan olika grupper som man anser att samhället består av. Man verkar utgå ifrån definitionen av integration som den sociala sammanhållningens grunder, en strävan att få delarna i samklang med helheten. Denna tolkning ser samhället som mer eller mindre integrerat och därför uppfattas det som ”problem” med Bacchis terminologi, när det finns segregation mellan grupperna i samhället (Westin m.fl. 1999, s. 27, 53). I dokumentet kan det utläsas att orsaken till problemet är att denna segregation skapas beroende på bristande förståelse för andra grupper, lösningen ses som att få folk att

tänka att alla grupper är lika värda, respektera olikheter mellan grupper och till och med se olikheter som berikande.

Regionmuseet Kristianstad utgår från föreställningen av samhället som mångkulturellt. Vad detta egentligen innebär sägs inte uttryckligen men det påminner om definitionen av mångkulturalism där det mångkulturella samhället består av flera identifierbara och åtskilda kulturer där ”helheten sägs vara mer än summan av sina beståndsdelar” och ”vars värde i någon mån ligger i just (kulturernas) distinkta och oföränderliga karaktär” (Westin m.fl. 1999, s.11). Mångkulturalism framställs som ett samhällsideal vilket ger uttryck för tanken att ”jämlighet och rättvisa villkor för alla samhällsmedlemmar oavsett ursprung, etnisk identitet, religion, eller fenotypiska kännetecken är centralt” (Westin m.fl. 1999, s. 25).

Till skillnad från Malmö Museer riktar Regionmuseet Kristianstad inte in sig på att få flera av vissa grupper att besöka museet, inte bredda mångfalden inom kultursektorn genom att göra riktade satsningar. För museet i Kristianstad handlar det snarare om hur man ska förbättra integrationen mellan människor med olika bakgrund. Detta tyder på att man har en föreställning om att en breddning av mångfalden redan skett i samhället. Samtidigt finns det ett exempel på att museet strävar efter att bredda mångfalden. Detta handlar om att museet vill spegla samhället inom museet, att bredda mångfalden bland personalen genom ”mångfaldsrekrytering”. Fokus ligger på att motverka segregation på arbetsmarknaden. Detta är en av flera aspekter av integration som handlar om att få människor i samhället att delta i den offentliga sfären arbetsmarknaden och på detta sätt motverka stark segregation inom olika sektorer (Westin red. 2001, s. 18).

Huvudmålet för museets arbete enligt verksamhetsdokumentet verkar handla om att museet ska spegla det mångkulturella samhället och vara en plats för kunskapsutbyte och dialog mellan grupper och därigenom visa att mångfalden i samhället är berikande. I dokumentet skriver man att museet vill spegla ”samhällets etniska och kulturella mångfald både inom organisationsstrukturen, i den inåt- och utåtriktade verksamheten och bland besökarna.” (Mångfaldsplan 2005, s. 4). Genom att visa flera perspektiv på historien, mångfalden av kulturarv och kulturuttryck och lyfta fram en mångfald av röster vill museet spegla mångfalden i den utåtriktade verksamheten. Genom att på detta sätt framhäva mångfald i utställningar och programverksamhet tycker man sig kunna öka förståelsen för människors religioner och kulturella identiteter (Mångfaldsplan 2005, s. 4). Samlingarna bör vara representativa då museet vill kunna analysera innehållet i dem utifrån ”identitetsrelaterade perspektiv som genus, generationer, etnicitet, subkulturer, funktionshinder, sexuell läggning osv.” och ”tänka på vilka människor saknas det spår av både i form av det immateriella och materiella kulturarvet?” (Mångfaldsplan 2005, s. 6). Det är tydligt att man utgår från en bredare syn på kulturarv och historia likt den tolkning som görs i kulturpropositionen som menar att synen på vad som är kulturarv expanderat. Historien framställs som mångfacetterad och mångbottnad och samhället uppfattas som präglad av en mångfald av kulturarv och kulturarvsskapare. Möjligheterna med kulturarv och historia anses bäst tas till vara om de används på olika sätt och ses ur olika perspektiv (Kulturprop 2009/10:3, s. 30f).

Vidgat deltagande finns också uttryckt hos Regionmuseet Kristianstad som skriver att man vill ”nä nya besökare från en mångfald etniska och kulturella grupper” men det lyfts inte fram som en helt central angelägenhet (Mångfaldsplan 2005, s. 2). Regionmuseet skriver att man har ett ansvar för att vara en tillgänglig mötesplats och kunskapscentrum för alla: ”Vi skapar förutsättningar för gränsöverskridande möten mellan människor för att öka förståelsen för varandra. (Mångfaldsplan 2005, s. 5)” Man vill att museet ska vara en plats som alla känner sig välkomna att besöka och delta i oavsett etnisk och kulturell bakgrund (Mångfaldsplan 2005, s.4f). Min tolkning av materialet är att det i detta perspektiv finns en önskan om att spegla samhällets demografi i brukarna.

Att spegla samhällets mångfald inom verksamheten handlar om att öka eller bredda mångfalden bland museets personal. Museet vill vara en arbetsplats för alla och strävar aktivt efter mångfald i personalstyrkan och i styrelsen (Mångfaldsplan 2005, s.4). Det motiveras med en önskan att ”tillvarata de perspektiv, resurser och kunskap som anställda med olika etnisk och kulturell bakgrund tillför verksamheten.” (Mångfaldsplan 2005, s. 4). Man vill att personalen ska bestå av människor med olika bakgrunder och kunskaper eftersom de ses som berikande för verksamheten. Det uttrycks på följande sätt: ”Inom organisationen samverkar anställda med olika bakgrunder, trosuppfattningar, kompetenser och perspektiv i en process där idéer föds, prövas och ny kunskap och nya metoder utvecklas.” (Mångfaldsplan 2005, s. 5)

Museet uppfattas som en arena för lärande om det mångkulturella samhället som kan motverka främlingsfientlighet och rasism som i sin tur är kopplat till integrationssträvanden (Mångfaldsplan 2005, s. 2). En del av arbetet med att museet ska visa att mångfald är berikande är genom kunskapsutbyte och dialog. Man skriver om museet som lärorum för grundskola, SFI, högskola och allmänheten och med målet att skapa ”gränsöverskridande kunskaps- och erfarenhetsutbyten och kulturarvsdialog och för att nå ut till människor med olika etniska och kulturella bakgrunder”(Mångfaldsplan 2005, s. 4). Det handlar om dialog och kunskapsutbyte över etniska och kulturella gränser för att öka förståelsen mellan olika människor. Museet blir en mötesplats för olika människor och ett berättarrum

där människor i olika åldrar, med olika etniska, sociala och kulturella bakgrunder möts, berättar, diskuterar och reflekterar. Rummet är en markering att vi vill omfatta många olika röster, bjuda in till dialog, debatt, delaktighet och medskapande.

Mångfaldsplan, 2005,s. 7

Detta anknyter till det kulturpolitiska målet att “kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund” (Kulturprop. 2009/10:3, s. 26). I kulturpropositionen står det att kulturinstitutioner ska fungera som arenor för samtal och diskussion, vara utmanande och kunna granska, spegla och ifrågasätta invanda föreställningar och maktförhållanden genom att lyfta fram en mångfald av röster och skapa fri debatt (Kulturprop. 2009/10:3, s. 28). Fokus är i huvudsak på de positiva aspekterna av mångfald och detta handlar inte om att utmana och ifrågasätta. Museets dokument för inte upp något negativt som kan uppstå när flera olika grupper som kan ha olika grundläggande värderingar möts och ska samtala. Det är möjligt att detta fokus i praktiken innebär att endast vissa grupper tillåts tala. Det är inte säkert att en dialog automatiskt ökar förståelsen mellan grupper.

Om man tittar på Regionmuseet Kristianstads ”mångkulturella politik” utifrån Taylors teorier kan det vara svårt att urskilja om det handlar om särartspolitik eller likvärdspolitik eftersom det finns tecken på båda. Det framgår att museet ser samhället som bestående av olika avskilda grupper och att centralt är gruppens olikhet gentemot andra grupper. Mycket tyder på att man utgår från att olikheterna mellan grupperna som samhället består av tidigare ignorerats eller införlivats med majoritetsidentiteten genom att man vill lyfta fram grupperna (Taylor, 1994, s. 47). Men det centrala är inte att lyfta fram enskilda individers identiteter utan grupptillhörigheter som ses som definierbara och fasta. Cajsa Lagerkvist menar att likvärdspolitik i museikontexten handlar om att olika typer av identiteter ska inkluderas i ett generellt nationellt narrativ medan särartspolitiken handlar om särskilda satsningar som görs för att höja representationen av vissa grupper eller vissa perspektiv (2006, s. 56). När det gäller Regionmuseet Kristianstad ser man tecken på likvärdspolitik eftersom man vill inkludera alla olika grupper i ett nationellt narrativ och eftersom fokus inte är identitet. Samtidigt finns tecken på särartspolitik när man, om än i begränsad utsträckning, lyfter fram olikheter mellan grupper utifrån vissa grundläggande värderingar som man har i det svenska demokratiska välfärdssamhället.

Sammanfattning

I Regionmuseet Kristianstads dokument framställs samhället som mångkulturellt bestående av flera identifierbara och åtskilda kulturer. Museet ses som en plats för integration. Detta i betydelsen att skapa samhörighet mellan olika grupper för att motverka segregation och fientlighet mellan grupper i samhället genom att visa mångfalden som berikande. Fokus är att sprida tanken att alla grupper är lika mycket värda, olikhet mellan grupper ska respekteras, och att se olikheter som berikande genom att museet är en plats för kunskapsutbyte och dialog mellan grupper. Utifrån Mångkulturalism framställs här som ett samhällsideal där man eftersträvar likhet och rättvisa för alla samhällsmedlemmar (Jmf Westin m.fl. 1999, s. 25). Fokus är också att lyfta fram kulturarv och historia som mångfacetterad och mångbottnad. Ser man på museets strategier utifrån likvärdspolitik och särartspolitik finns här tecken på båda. I museets mångfaldsplan finns en strävan att lyfta fram grupper i samhället och olika perspektiv vilket är centralt för särartspolitik men sättet grupperna verkar representeras kans ses mer som likvärdspolitik i och med att man endast vill lyfta fram gruppernas positiva aspekter vilket kan verka förtryckande för individers identitet.

Världskulturmuseet- världskultur

Världskulturmuseet i Göteborg ingår i myndigheten Statens museer för världskultur tillsammans med etnografiska-, östasiatiska- och Medelhavsmuseet. Museerna förvaltar föremål från hela världen. Myndighetens uppdrag är att levandegöra världens kulturer och särskilt dem utanför Sverige genom att dokumentera och visa olika kulturyttringar, deras variationer idag och historiskt sett. Målet med verksamheten är att tillvarata mångfald som en positiv kraft grundat på respekt och tolerans (Uppdrag och Vision-Världskulturmuseerna. <http://www.varldskulturmuseerna.se> 2012-06-02). Dessa uppgifter kommer till

uttryck i Världskulturmuseets verksamhetsstrategier där museets roll som arena för diskussion, samtal och reflektion särskilt betonas. Museet ser sig som en plats där alla, oavsett bakgrund och identitet ska kunna mötas (Om museet-Världskulturmuseet. <http://www.varldskulturmuseet.se> 2012-06-02). Världskulturmuseet utnämndes 2009 till årets museum av Riksförbundet Sveriges museer och svenska ICOM för sitt arbete med att spegla samhällsdebatter och kulturfrågor ur ett globalt perspektiv och för att ”ha skapat en arena för diskussioner och reflektioner och inte skygga för kontroversiella och konfliktfyllda ämnen” (Pressmeddelande 2009-04-01)

För att tolka hur Världskulturmuseet ser på ”problemet” och orsakerna till det i dagens samhälle är diskussionen om mångkultur och Världskulturmuseet särskilt intressant att belysa. Museet tycks ta avstånd från begreppet mångkultur. Kritik mot mångkulturbegreppet lyfts fram på museets hemsida samtidigt som ett annat sätt att se på mångfalden i samhället som världskultur, förespråkas. Världskulturmuseet använder inte begreppen mångkultur i sin utställningspolicy eller i sin checklista för mångfaldsarbete. Mångkulturalism definieras som ”problemet”. Mångkulturalism kan både användas normativt som ett politiskt och filosofiskt samhällsideal och deskriptivt som beskrivning av samhällets etniska och kulturella mångfald (Westin m.fl. 1991, s. 24). Kritiken mot mångkulturalism som lyfts fram på Världskulturmuseets hemsida är att den sorterar och förstärker kulturella skillnader även om den uttrycker en vilja att låta olikheter få plats i samhället. Man lyfter också fram kritik när det gäller integrationssträvan som kommer till uttryck inom mångkulturalism just när det gäller tanken att flera kulturer ska ”integreras till nationalstatens helhet, men behålla sina kulturella särdrag” vilket man menar grundar sig på tanken att ta till vara på ”främlingarnas skillnad” och att ett föreställt ”vi” ska berikas av mångfalden (Grinell a. <http://www.varldskulturmuseet.se> 2012-01-19). Man menar att det därmed endast blir skillnader som kan hanteras i det mångkulturella samhället som accepteras, de som inte kategoriseras som kulturell mångfald får inte plats eftersom det är nationalstatens intresse som står först (Grinell a. <http://www.varldskulturmuseet.se> 2012-01-19).

Det problematiska blir att se samhället som mångkulturellt utifrån mångkulturalism. Det oroväckande framställs vara att dra gränser mellan grupper när människor kan tillhöra flera grupper och på olika sätt och att grupper endast accepteras i samhället utifrån majoritetssamhällets krav och om man tycker att samhället kommer berikas av dessa grupper. Detta kan leda till att vissa grupper eller egenskaper kan stängas ute och förtryckas. Denna kritik motiverar museets fokus på begreppet världskultur.

På museets hemsida definieras Världskulturbegreppet. Man skriver att ”Världskulturperspektivet betonar ömsesidighet, ett växande globalt beroende och utbyte, samtidigt som det uppmärksammar att vars och ens värld alltid är specifik, konkret och unik.” (Grinell b. <http://www.varldskulturmuseet.se> 2012-01-19). Utgångspunkten är ”tendensen att världens kulturer i stigande grad blir sammanhängande, gemensamma och enhetliga. Å andra sidan handlar det om att utvecklingen också alltid sker och tar form genom lokala, nationella, etniska och könsmissiga olikheter.” (Grinell b. <http://www.varldskulturmuseet.se> 2012-01-19). Man menar att Världskulturbegreppet inte ser människor som tillhörande en viss bestämd kultur utan alla som kreativa nyskapare och därmed källor till förändringar

som sker i vår ständigt föränderliga tillvaro. Världskultur handlar om att vi lever i en gemensam global kultur med gemensamt ansvar och gemensamma rättigheter, inte i bestämda avskilda kulturer. Vilken position man har i världen påverkar upplevelsen av den (Grinell b. <http://www.varldskulturmuseet.se> 2012-01-19).

Lösningen på problemet framställs vara världskulturbegreppet där man inte drar skarpa gränser mellan människor. Fokus bör vara på identitet snarare än grupptillhörighet, och den ojämna relationen mellan majoritetssamhället, minoritetskulturer och invandrargrupper slätas ut.

I Världskulturmuseets utställningspolicy skriver man att det är viktigt att museet ska spegla världens mångfald genom sin utåtriktade verksamhet. Här skriver man inte uttalat vad man menar med världens mångfald, men det är tydligt att museet i sin verksamhet utgår från världskulturbegreppet (Utställningspolicy, 2010, s. 1). Världen framställs som präglad av mångfald och föränderlighet men man nämner inga specifika sociala grupper. Det skrivs inte om någon kulturell eller etnisk mångfald utan ”en mångfald av röster, perspektiv, erfarenheter och livsstilar” (Utställningspolicy 2010, s. 1) Till skillnad från Malmö Museer och Regionmuseet Kristianstad undviks gränsdragningar mellan grupper och därför används inte begrepp som kulturell- eller etnisk grupp i något av dokumenten jag har analyserat från museet. I utställningspolicyn står det att Världskulturmuseets utställningar ”ska presentera en mångfald av röster, perspektiv, erfarenheter och livsstilar ” och att alla utställningar ska ”ha sitt eget uttryck, anpassat till en definierad målgrupp”. Man arbetar gentemot målgrupper men inte målgrupper definierade efter fasta kategorier utan kategorier som är mer föränderliga och som inte behöver ha fasta gränser. Exempel är erfarenheter, livsstil och perspektiv.

På museets hemsida står det att “Världskulturmuseet vill vara en arena för diskussion och reflektion där många och olika röster kommer till tals, där kontroversiella och konfliktfyllda ämnen kan tas upp, samt en plats där människor kan känna sig hemma över gränser.” (Om museet-Världskulturmuseet. <http://www.varldskulturmuseet.se> 2012-06-02). Min tolkning är att individens unika identitet är i fokus. Det görs av två anledningar: För det första vill man undvika kategoriseringar av människor som bara skapar skarpa olikheter och ramar som ingen passar in i. Det gör det möjligt att lyfta fram människor som unika individer och inte tillhörande en grupp. Den andra anledningen handlar om museet som arena för diskussion och reflektion. I utställningspolicyn skriver man att utställningarna ska lyfta fram olika röster, perspektiv, erfarenheter och livsstilar och att utställningarna ska ”vara ifrågasättande, tänja på gränser inte väja för konfliktfyllda ämnen, utforska föränderligheter, dynamiska processer och vad som uppstår i spänningsfälten mellan olika skeenden” (Utställningspolicy 2010, s. 1).

Den dynamiska aspekten av världskultur som behandlas här kan också relateras till de kulturpolitiska målen där “kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund” (Kulturprop. 2009/10:3, s. 26). Kulturpropositionen skriver att kulturinstitutionerna ska fungera som arenor för samtal och diskussion, vara utmanande och kunna granska, spegla och ifrågasätta invanda föreställningar och maktförhållanden genom att lyfta fram en mångfald av röster och skapa fri debatt (Kulturprop. 2009/10:3, s. 28). Det är tydligt att det

handlar om att kulturpolitiken ska skydda och stödja yttrandefriheten och det "gemensamma samtalet". Till skillnad från vad som framkommit angående Regionmuseet Kristianstad är inte detta samtal så kontrollerat, på Världskulturmuseet där det inte är en individ som ska representera en hel grupp. Diskussioner behöver inte nödvändigtvis handla om positiva företeelser eller resultera i en positiv bild av samhället. Istället understryks att kontroversiella och konfliktfyllda ämnen ska tas upp (Utställningspolicy, 2010, s. 1).

Att museet vill spegla världen gör att arbete med nödvändighet måste vara utåtriktat. I principerna för utställningsverksamheten kan man se att utställningsprinciperna främst handlar om "utåtriktat" arbete. Det handlar om att utställningarna ska "ha samtidsinriktning och samhällsförankring", "ha sitt eget uttryck, anpassat till en definierad målgrupp" de ska vara växlande och presentera en mångfald av röster, perspektiv, erfarenheter och livsstilar". Här finns ett tydligt brukarperspektiv med fokus på att presentera brukare, målgrupper och externa parter. Hur det arbetet går till står inte i dokumenten jag har analyserat men man skriver att "personliga röster och erfarenheter är lika viktiga för berättelsen som fakta och forskningsunderlag" och utställningarna ska "bygga på samarbete och dialog med olika målgrupper och forskarnätverk såväl lokalt som internationellt" (Utställningspolicy, 2010, s.1).

Världskulturmuseet strävar efter förnyelse. I museets utställningspolicy skriver man att museets samlingar ska presenteras i ny belysning, att utställningarna ska blanda historiska och samtida föremål på ett okonventionellt sätt (Museets uppdrag-Världskulturmuseet. <http://www.varldskulturmuseet.se> 2012-01-19). Att utställningarna speglar världens mångfald och föränderlighet ska bidra till förnyelsen men vad det är för förnyelse och hur den ska gå till är oklart (Utställningspolicy, 2010, s.1).

Även om det inte lyfts fram som ett centralt mål för museet kan man se tecken på att museet önskar bredda mångfalden, som också uttrycktes i Malmö Museers och Regionmuseet Kristianstads dokument. Exempel är när man i checklista för mångfaldsarbete uttrycker det som ett mål att spegla samhällets demografi hos personalen och i publiken (Checklista 2005). Detta kan ses som en önskan om att öka eller minska representationen av vissa grupper inom museet, att bredda mångfalden och därmed att fördela vissa kännetecken inom arbetsmarknaden och kultursektorn (Westin red. 2001, s. 14). Därmed måste museet kategorisera efter vissa grupptillhörigheter och fasta ramar för att kunna räkna och bedöma om museet speglar samhällets demografi. I checklistan står det att mångfald också ska speglas inom museets organisation: "Mångfald återspeglas i ledning, styrelse, partnerskap, sponsorer" (Checklista 2005). Man vill alltså spegla samhällets mångfald både i utställningar, inom museet i personal och organisationsstruktur samt i publiken.

Utifrån Taylors teorier kring erkännandets politik utgår Världskulturmuseet både från särarts- och likvärdspolitik. Att lyfta fram individers subjektiva identitet i form av erfarenheter, perspektiv och livsstil är centralt för museet. Taylor menar att särartspolitik handlar om att lyfta fram "den unika identiteten hos denna enskilda individ eller grupp, deras olikhet gentemot alla andra." (Taylor 1994, s. 47). Världskulturmuseet vill däremot inte endast lyfta fram olikhet mellan individer utan också belysa likhet där alla ses som del av en global gemenskap. Med

Världskulturbegreppet undviker museet konflikter som kan uppstå mellan de två angreppssätten. Man kan utgå från att alla är lika utifrån från den globala relationen som är gemensam för alla men utan att förtrycka särarten. Det gör när man erkänner särarten och stödjer den genom att lyfta fram människors olika identiteter (Taylor 1994, s. 50). På museets hemsida skriver man att Världskulturmuseet vill vara ”en plats där människor kan känna sig hemma över gränser” (Museets uppdrag-Världskulturmuseet. <http://www.varldskulturmuseet.se> 2012-01-19). Museet gör inga gränsdragningar mellan grupper genom att undvika att kategorisera människor och genom att understryka föränderlighet och utgå från det dynamiska Världskulturbegreppet.

Sammanfattning

När det gäller Världskulturmuseet tar man avstånd från att se samhället som mångkulturellt och de fasta, oföränderliga gränser mellan människor som begreppet antyder. Istället utgår man från det föränderliga och dynamiska begreppet världskultur där fokus inte är på grupptillhörighet utan på att individer är unika människor samtidigt som alla lever i en gemensam och sammanhängande global kontext. Därmed kan det ses som att museet både driver likwärts- och särartspolitik och erkänner både likhet och olikhet, med fokus på både delarna och helheten. Man beskriver museet som mötesplats och arena för olika röster, och eftersträvar samtal och diskussioner kring kontroversiella och konfliktfyllda ämnen.

Jämförelse och slutdiskussion

I detta avsnitt kommer jag att diskutera några viktiga likheter och intressanta skillnader kring förståelser av mångfaldsfrågor som kommit fram i analysen av museernas dokument i föregående kapitel. Jag kommer att knyta detta till en bredare diskussion kring museernas förändring, museers arbete med mångfald och framtida utmaningar. Det är intressant att se att alla museer i någon mån arbetar med mångfald och att det lyfts fram som en viktig aspekt i deras uppdrag som kulturinstitutioner. Det lyfts till och med fram som en nödvändighet, som en förutsättning för samhällets positiva utveckling även om inte alla museer har specifika mångfaldsuppdrag. Det som skiljer museerna åt är hur man ser på mångfalden.

Mångfald som problem

Man skulle kunna tro att museer som utgår från samma kulturpolitiska mål och verkar i samma land skulle ha liknande sätt att se på mångfald och liknande tolkningar av vad som ses som problem, orsaker och lösningar. Malmö Museer och Regionmuseet Kristianstad har liknande förhållningssätt till mångfaldsfrågor. Det kan ha att göra med att båda är regionmuseer och båda har som uppdrag att lyfta fram regionens kulturhistoria. Båda museer ser på samhället som bestående av kulturell- och etnisk mångfald och strategier i verksamheten kan kopplas till kommunala satsningar på mångfaldsfrågor. Malmö Museer är med i Malmö kulturförvaltnings arbete med vidgat deltagande där *Planen för vidgat deltagande* fungerat som kulturförvaltningens mångfaldsplan sedan 2009. Regionmuseet Kristianstad uttrycker en vilja om att vara delaktig i kommunala och regionala satsningar på integration. Båda museer utgår från Region Skånes kulturplan för 2011 (2010). I riktlinjerna för museiverksamhet i regionen står det inget specifikt om mångfald mer än att det kulturpolitiska arbetet i Skåne ska präglas av mångfald, öppenhet och tillgänglighet. Vad man menar med detta är otydligt (Region Skåne 2010, s. 8, 16, 24). Malmö Museer och Regionmuseet Kristianstad har inte som regionmuseer specifika uppdrag som har med mångfald att göra.

I både Malmö Museers och Regionmuseet Kristianstads verksamhetsdokument beskrivs samhället som mångkulturellt, bestående av flera urskiljbara grupper efter etnisk- och kulturell tillhörighet och hos Malmö Museer också utifrån funktionshinder. Det man ser som problem skiljer sig åt vilket kan förklara varför också sättet som museerna arbetar med mångfald på skiljer sig åt. I Malmö Museers dokument framställs ”problemet” vara att vissa grupper inte besöker museet och lösningen är att få fler besök från människor av vissa kategorier genom att öka besök från dessa grupper genom ökad tillgängligheten och delaktighet. Det problematiska hos Regionmuseet Kristianstad framställs istället vara bristen av sammanhållningen

mellan grupper i samhället och lösningen är att förbättra denna genom att låta grupperna uttrycka sig och sin kultur i museet för att tillsammans visa en positiv bild av den kulturella mångfalden som finns i samhället.

Världskulturmuseet tar avstånd från mångkulturbegreppet, här framställs mångkulturbegreppet istället som det problematiska. Man motsätter sig att kategorisera människor och placera dem i statistiska grupper. Lösningen på problemet är att lyfta fram identitet och människors egna definitioner av sig själva vilka man ser som föränderliga och unika. Man vill samtidigt visa på samhörighet och tolerans på ett annat plan, i en global gemenskap. Som statligt museum riktar sig Världskulturmuseet till en nationell och internationell publik och inte till regionen eller staden den verkar i. Museet har ingen specifik inriktning på Göteborgs kulturhistoria utan på ”världskultur” med samlingar som främst består av föremål från platser utanför Sverige. Som ett av flera världskulturmuseer i myndigheten är uppdraget att lyfta fram världens kulturarv. Världskulturmuseets uppgift är att fungera som som mötesplats och arena för diskussion, samtal och reflektion (Om museet-Världskulturmuseet. <http://www.varldskulturmuseet.se> 2012-06-02). Till skillnad från Malmö Museer och Regionmuseet Kristianstad har Världskulturmuseet som myndighet ett specifikt mål som har med mångfald att göra, att tillvarata mångfald som en positiv kraft grundat på respekt och tolerans. Detta kommer till uttryck i myndighetens uppdrag att visa mångfalden och variationen av kulturer och kulturmöten i världen, historiskt sett och idag (Uppdrag och Vision-Världskulturmuseerna. <http://www.varldskulturmuseerna.se> 2012-06-02).

Till skillnad från de andra två museerna diskuterar Världskulturmuseet på sin hemsida den utgångspunkt man har i synen på samhällets mångfald samtidigt som man lyfter fram och problematiserar en annan syn på mångfald. Världskulturmuseets syn på mångfald känns mer nytänkande och argumenten för utgångspunkten starkare än de andra två museernas som inte på samma sätt reflekterar över sina utgångspunkter. Som Världskulturmuseum och statligt museum är det viktigt att museet verkligen tänker igenom sin utgångspunkt. Det kanske de andra museerna också hade gjort om de hade specifika mångfalddsuppdrag. I egenskap av etnografiskt museum har Världskulturmuseet redan tidigare format sin ståndpunkt om vilken syn på kultur och etnicitet som man ska utgå från. Detta har också gjort att museet verkligen behövt fundera över sina utgångspunkter. Jag anser att andra museer också borde göra detta för att inte riskera att fungera kränkande eller diskriminerande.

Krav på förändring

Synen på samhället som mångkulturellt ställer krav på genomgående förändring hos museerna. Förändringar som museerna står inför har diskuterats av flera museologer (Hooper-Greenhill 1997, s.7-9 ,Stam 1993, s. 268). Analysen av museernas verksamhetsdokument visar att alla museerna strävar efter förändring. Hos Världskulturmuseet och Malmö Museer lyfts strävan efter förändring till och med fram som ett centralt mål för museernas verksamhet. Världskulturmuseets strävan efter förändring kan kopplas till den kritik som riktades mot museet i samband med en tidigare förändring 2004 då Etnografiska Museet i Göteborg blev det nuvarande museet. Flera museer med etnografiska samlingar har bytt inriktning till ”världsmuseer” (se Lagerkvist 2008, s. 90). Kritiken har handlat om hur utställningarna

förmedlat kunskap på ett sätt som bidragit till exotiseringen av människor från andra delar av världen än den västerländska och rest krav från olika grupper att få vara med i tolkningen av den egna kulturen och kulturarvet (Simpson 1996, se Lagerkvist 2008, s. 90). Det kan vara därför som museet så tydligt motsätter sig mångkulturbegreppet i texterna som jag har analyserat. Världskulturmuseet har varit tvunget att omvärdera och problematisera sin syn på kultur och etnicitet. Detta kan kopplas till en central diskussion i projektet Agenda där man efterlyser en ny kulturarvsidéologi eftersom samhället inte är detsamma som formade värdegrunder och arbetssätt som man utgår från på kulturarvsinstitutioner idag (Lindvall 2002, s. 2).

En central diskussion är att museer måste omdefiniera vem de riktar sig till och skapa en annan relation till sina brukare. Det har riktats kritik mot museer angående vems röster och vems historier och vilka perspektiv som blir representerade i museiverksamheten (Hooper-Greenhill 1997, s. 2, Karp 1992, s. 10). Malmö Museer skriver att museet har fungerat exkluderande och att det fortfarande är exkluderande men att det är detta man vill förändra. Katherine Goodnow skriver att ett sätt för museer att arbeta med mångfald är att undersöka och kritiskt problematisera museets förtryckande historia och att fundera på hur de egna praktikerna kan ha fungerat diskriminerande, förtryckande och uteslutande för vissa grupper. Goodnow lyfter fram Världskulturmuseet som ett exempel på ett museum som har gjort det, genom att museet på olika sätt i sin utställningsverksamhet lyft fram och kommenterat museets egen historia och där samlingar visas i nya perspektiv på ett kritiskt och problematiserande sätt (2008, s. 238f).

Malmö Museer gör riktade satsningar mot två grupper. Funktionshindrade och personer med utländsk bakgrund eller annan etnisk bakgrund än traditionellt svensk. Regionmuseet Kristianstad gör riktade satsningar mot etniska- och kulturella grupper. Är det dessa grupper som museer idag oftast riktar sig till idag? Är det de som ses som de mest underrepresenterade grupperna i museisektorn idag? Goodnow skriver att museer förut har arbetat med att lyfta fram underrepresenterade grupper som människor från arbetarklassen och kvinnor men att fokus nu istället verkar ligga på representationen av nya immigranter. Hon menar att det kan vara så eftersom integration av icke-västerländska immigranter framställs som centralt i alla nordiska länder eftersom denna grupp är underrepresenterade i den offentliga och privata sektorn (Goodnow 2008, s. xxii). En intressant fråga att ställa är vilka intressen som tillgodoses när man ska inkludera ”de exkluderade” i museerna. Analysen av Malmö Museer och Regionmuseet Kristianstad visar att det inte är grupper själv som krävt att inkluderas i museerna utan att initiativet har kommit från museets håll. Per B. Rekdal har intresserat sig för hur museer representerar immigrantkulturer i länder med dominerande majoritetskultur och särskilt immigranternas rätt att synas mer i den Norska museumkontexten. Även om det finns en politisk vilja att inkludera och engagera immigranter i den kulturella verksamheten så uttrycks inte denna vilja generellt från immigranter själva utan, ovanifrån, från Norges politiska etablisemang. Detta politiska mål är tänkt att ge Norska människor tillfälle att uppskatta immigrantkulturer och att immigrantkulturer själva ska värdera sina egna kulturer högre (1991, s. 115f). Nationella minoriteter är inte heller någon central målgrupp enligt dokumenten för de tre museerna jag har studerat. Man kan fråga sig varför inte nya immigranter själva kräver att bli inkluderade i museet. Rekdal menar att det är skillnad när det gäller hur Norska museer representerar nationella minoriteter. Han

menar att samerna i Norge krävde och initierade bygge av egna museer och att aktivt påverka hur samernas kultur presenterades i museer. Han menar också att immigranter inte tagit sådana initiativ och inte besöker museer så ofta även om det är utställningar kring deras egen kultur eller nationella ursprung (Rekdal 1991, s. 115f). Nationella minoriteter skiljer sig från nya immigranter genom att de har krävt att bli representerade på museer och kunna påverka hur de representerats, krävt att få tillbaka föremål och i vissa fall byggt egna museer kring sin kultur. Barbro Klein menar att museer inte ska tvinga immigranter att besöka museer utan likt andra samhällsmedborgare ha möjligheten att om de vill, bli inkluderad i de kulturpolitiska satsningarna i sitt nya land (Klein 2008, s. 158).

Tillhörighet och erkännande

Hur man ska erkänna den särart och likhet som samhällets mångfald anses präglas av är en svår fråga och hanteringen av den skiljer museerna åt. Det finns olika föreställningar om mångfald och hur olikhet, eller identitet och särprägel ska hanteras. Detta är en central fråga när det handlar om mångfaldsfrågor och det finns inga enkla recept för hur detta ska göras. På Malmö Museer och Regionmuseet Kristianstad ser man samhället som bestående av identifierbara grupper, medan man på Världskulturmuseet tar avstånd från detta. Det anknyter till en bredare diskussion om hur människor bör kategoriseras, vad som gör en individ till den hon är och om individen bör erkännas. Här har jag kopplat diskussionen till Taylors (1994) teorier och sett att man hos alla museer både kan urskilja särartspolitik och likhetspolitik i föreställningarna om hur man ska arbeta med mångfald. Alla museer vill på något sätt lyfta fram samhällets mångfald som en del av en större berättelse och samtidigt visa olikheten mellan människor. Detta uttrycks dock på olika sätt. Både Malmö Museer och Regionmuseet Kristianstad ser samhället som präglad av en mångfald av definierbara grupper medan Världskulturmuseet ser samhället som bestående av individer i föränderliga och hybrida tillhörigheter som alla ingår i en global gemenskap. Världskulturmuseet vill spegla samhällets mångfald och föränderlighet i sin utåtriktade verksamhet genom att göra flera utställningar i varierande teman och genom att arbeta utåtriktad med grupper och lyfta fram deras röster, erfarenheter, perspektiv. Katherine Goodnow menar att detta sätt att arbeta med mångfald och förhålla sig till mångfald är det mest avancerade och därmed kanske bästa sättet för museer att arbeta med mångfald. Det handlar om att representera samhället som präglad av en mångfald som karaktäriseras av hybriditet, transnationalitet, likheter, skillnader och förändring (Goodnow 2008, s. 243).

Utifrån Taylors (1994) syn på identitet som dialektisk blir det viktigt att skapa platser där individers unika identiteter kan komma till uttryck och diskuteras. I sin kommentar till Taylors politik skriver Amy Gutman att Taylors syn på identitet kräver att våra identiteter erkänns offentligt och att människor får möjlighet att resonera kring de aspekter av sina identiteter som de delar med andra. Gutman menar att "Ett samhälle som erkänner den individuella identiteten kommer att vara ett diskuterande och demokratiskt samhälle, eftersom den individuella identiteten delvis konstrueras av kollektiva dialoger." (1994, s. 21). Kan museer vara platser för sådana dialoger?

Feel-good mångfald och svårare mångfald

I Regionmuseet Kristianstads och Världskulturmuseets dokument beskrivs museerna som arenor för röster och platser för diskussion. Malmö Museer menar att dialog är centralt för utvecklingen av deras verksamhet. Ett ökat fokus på dialog och museer som platser för diskussion tyder på att grupperns egna åsikter och perspektiv ses som viktiga. Skillnaden mellan Regionmuseet Kristianstad och Världskulturmuseet som arena där olika röster ska komma till tals är vad man ger utrymme för att diskutera. Regionmuseet Kristianstad avser endast lyfta fram bilden av mångfald som berikande medan Världskulturmuseet eftersträvar att kontroversiella och svåra ämnen diskuteras.

Regionmuseet Kristianstads sätt att arbeta med mångfald genom att man vill lyfta fram olika grupper och skapa förståelse mellan dem kan liknas vid vad Goodnow menar är det lättaste sättet att arbeta med mångfald. Det handlar om att lyfta fram minoritetskulturer som annorlunda men samtidigt som spännande och berikande för samhällets kultur. Genom denna strategi undviker museet obekväma frågor som kan ha med samhällets mångfald att göra och man slipper ge sig in i politiska diskussioner genom att istället lyfta fram de positiva aspekterna av kultur som mat och musik (Goodnow 2008, s. 230,234). Detta förhållningssätt utgår från tanken att kultur är en förutsättning för integration där kulturell olikhet framställs minska rasism och öka tolerans mellan grupper (ibid. s. 231,233). Man kan säga att det finns en risk att Regionmuseet Kristianstad skapar en slags ytlig och sympatisk bild av mångkulturalism som Knut Kjelstadli menar är en vanlig diskurs i Norges museivärld. Är det denna bild som är den dominerande i den svenska museivärlden också? Kjelstadli menar att den verkliga uppgiften och utmaningen med mångkultur är att leva med skillnader som kanske inte bryter mot lagen, men som kan ses som negativa utifrån majoritetsbefolkningens normer (Kjelstadli 2008, s. 179).

Hur ska museer hantera kontroversiella och svåra teman? Politik kring olikhet och likhet i ett mångkulturellt samhälle är inte lätt då det finns stor risk att åsikter och intressen kommer i konflikt med varandra. I de kulturpolitiska målen står det att kulturinstitutionerna ska fungera som arenor för samtal och diskussion, vara utmanande och kunna granska, spegla och ifrågasätta invanda föreställningar och maktförhållanden genom att lyfta fram en mångfald av röster och skapa fri debatt (Kulturprop. 2009/10:3, s. 28). Lagerkvist frågar sig hur man ska utgå från yttrandefrihet samtidigt som människor också har rätt att inte bli diskriminerade eller trakasserade, att de ska respekteras för vem de är. Hon menar att detta sätter gränser för vad som är tillåtet att diskutera och säga. Människor kan inte säga vad som helst, alla röster kan inte få lyftas fram, speciellt inte i offentliga kulturinstitutioner som museer. Hon menar att yttrandefrihet också begränsas av maktstrukturer där vissa institutioner har makt att bestämma vem som får tala och vad som får sägas och därför styra vilka röster som får komma till tals (Lagerkvist 2006, s. 63). Malmö Museer och Regionmuseet Kristianstad uttrycker att de är museer för alla och Regionmuseet Kristianstad vill dessutom vara en plats där alla kulturella- och etniska grupper kan komma till tals. Hur ska kränkande eller motstridiga tankar hanteras? Regionmuseet Kristianstad verkar hantera detta genom att endast visa positiva bilder av mångfalden. Men hur passar det med det kulturpolitiska målet att kulturen ska var utmanande och ifrågasättande? Detta är en viktig och central fråga för museer. Detta lyfter också Amy Gutman fram som ett bekymmer med särartspolitik i det

mångkulturella samhället. Om man ska representera och lyfta fram olika kulturer måste man också granska vad kulturen innehåller. Hon frågar sig om man kan respektera allt kulturellt innehåll i det mångkulturella samhället och ”vilka moraliska gränser gäller då egentligen för det legitima kravet på politiskt erkännande av särskilda kulturer?” (1994, s. 19). Att kunna bemästra kulturell finkänslighet i dialogen med samhällets grupper är en utmaning för museer (Lagerkvist 2006, s. 63). Hur mycket av dialogen ska museer kontrollera? Vems röster ska lyftas fram?

Slutdiskussion

Det är alltså tydligt att det inte finns någon etablerad bild av hur museer ska se på samhället, vilket problem som ska vara centrala att fokusera på, och vilka strategier som behövs för att åtgärda dem. Som studien visat är tolkningarna av problemen med samhällets mångfald väldigt olika och därmed också deras lösningar. Är det önskvärt att alla museer ser mångfald på samma sätt? Det är svårt att svara på. Jag anser att det i allafall är viktigt att museer reflekterar över sina utgångspunkter när det gäller mångfald och hur vilka strategier man använder för att spegla eller representera den.

Det är viktigt att museer reflekterar över begrepp som mångfald, mångkultur men också tillgänglighet, delaktighet och dialog. Dessa begrepp är lika komplicerade och mångtydiga som begrepp som kan kopplas till mångfaldsfrågor.

Mångfald framställs som någonting museerna kan spegla och definiera vilket gör att mångfald då är något som museet kan ha makt över. När mångfald framställs som en samhällelig angelägenhet, och en positiv kraft i samhällsutvecklingen och museet samtidigt framställs som en institution som kan spegla mångfald kan det bidra till att institutionens värde som samhällsaktör ökar. Är museet egentligen den bästa institutionen att spegla mångfald eller finns det andra aktörer som kan göra det bättre?

Litteraturlista

- Agenda Kulturarv. *Agenda Kulturarv - Om projektet*.
http://agendakulturarv.raa.se/opencms/export/agendakulturarv/sidor/om_projektet/om_projektet.html [2012-06-02]
- Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber
- Alvesson, M. & Sköldbäck, K. (1994). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur
- Bacchi, Carol Lee (1991). *Women, policy and politics. The construction of Policy Problems*. London: Sage
- Barrett Jennifer (2011). *Museums and the public sphere*. Chichester: Wiley-Blackwell
- Bohman, S. & Palmqvist, L. (red.) (1997). *Museer och kulturarv: en museivetenskaplig antologi*. Stockholm: Carlsson
- Boréus, Kristina (2011). Diskursanalys. I Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 150-164). Malmö: Liber
- Goodnow, Katherine (2008). Exhibition forms and influential circumstances. I Goodnow, K. & Akman, H. (red.). *Scandinavian museums and cultural diversity* (s. 230-245). New York: Berghahn Books
- Goodnow, Katherine (2008). The construction of identities: introduction and overview. I Goodnow, K. & Akman, H. (red.). *Scandinavian museums and cultural diversity* (s. ix-xxviii). New York: Berghahn Books
- Grahn, Wera (2006). *"Känn dig själv": genus, historiekonstruktion och kulturhistoriska museirepresentationer*. Linköping: Institutionen för tema, Tema Genus, Linköpings universitet
- Grahn, Wera (2007). *Genuskonstruktioner och museer: handbok för genusintegrering*. Uppsala: Upplandsmuseet
- Grinell, Klas (odaterad, a). *Världskultur-Världskulturmuseet*
<http://www.varldskulturmuseet.se/smvk/jsp/polopoly.jsp?d=869&a=3503> [2012-01-19]

Grinell, Klas. (odaterad, b). *Mångkultur(interkultur)-Världskulturmuseet*
<http://www.varldskulturmuseet.se/smvk/jsp/polopoly.jsp?d=869&a=3503> [2012-01-19]

Hammarlund-Larsson, Cecilia (2004). "I denna tid af slapp nationalkänsla"
Om Artur Hazelius, vetenskapen och nationen. I Hammarlund-Larsson, C., Nilsson, B. G. & Silvé, E (Red.) *Samhällsbilder och framtidsideal: perspektiv på Nordiska museets dokumentation och forskning* (s. 11-66). Stockholm: Carlsson i samarbete med Nordiska museet

Hooper-Greenhill, Eilean (2007). *Museums and education: Purpose, Pedagogy, Performance*. Abingdon: Oxon; New York: Routledge

Hooper-Greenhill, Eilean (red.)(1997). *Cultural Diversity: Developing Museum Audiences in Britain*. London: Leicester Univ. Press

Karp, Ivan & Lavine Steven D. (1991) (Red). *Exhibiting Cultures; The Poetics and Politics of Museum Display*. Washington DC and London: Smithsonian Institution Press

Karp, Ivan, Mullen Kreamer, Christine & Lavine Steven D. (1992) (Red). *Museums and Communities; The politics of public culture*. Washington DC and London: Smithsonian Institution Press

Kjeldstadli, Knut (2008). Museums and collective identity: a new concept of "nation"? I Goodnow, K. & Akman, H. (red.). *Scandinavian museums and cultural diversity*. New York: Berghahn Books

Klein, Barbro (2008). Cultural heritage, cultural diversity and museums in Sweden: some critical reflections. I Goodnow, K. & Akman, H. (red.). *Scandinavian museums and cultural diversity* (s. 151-160). New York: Berghahn Books

Kulturförvaltningen Malmö. *Plan för vidgat deltagande i Malmös kulturverksamhet 2007-2010* (2007)

Kulturnämnden Malmö. *Plan för Malmökulturen 2011-2012 Förhandlingsunderlag till kultursamverkansprocessen i Skåne* (2010)

Lagerkvist, Cajsa (2006). *Empowerment and anger: Learning how to share ownership of the museum*. [Elektronisk] I *Museums and Society*, vol. 4 (2) ss. 52-68
Tillgänglig:http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CFMQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww2.le.ac.uk%2Fdepartments%2Fmuseumstudies%2Fmuseumsociety%2Fdocuments%2Fvolumes%2Flagerkvist.pdf&ei=6pTMT9zqIaTE4gSfj50N&usg=AFQjCNFbiQMeC50pL5Py3u6_yoiqFIhnIw&sig2=6zgpMLTkXODOu6rg1TgE9Q [2010-06-03]

Lagerkvist, Cajsa (2008). The museum of world culture: A "glocal" museum of a new kind. I Goodnow, K. & Akman, H. (red.). *Scandinavian museums and cultural diversity* (s. 89-100). New York: Berghahn Books

Lindvall, K & Johansen, B. (red.)(2002). *Agenda kulturarv- inspiration, diskussion*. [elektronisk] Tillgänglig:
<http://agendakulturarv.raa.se/opencms/export/agendakulturarv//dokument/Insp1.pdf>
[2012-06-02]

Lindvall, K. (2002). Mot en ny kulturarvsideologi. I Lindvall, K & Johansen, B. (red.)(2002). *Agenda kulturarv- inspiration, diskussion*. [elektronisk] Tillgänglig:
<http://agendakulturarv.raa.se/opencms/export/agendakulturarv//dokument/Insp1.pdf>
[2012-06-02]

Malmö högskola. *IMER-Malmö högskola*. <http://www.mah.se/imer/imer> [2012-06-02]

Malmö Museer. *Malmö Museers historia-Malmö stad*
<http://www.malmo.se/Medborgare/Kultur--noje/Museer--utställningar/Malmo-Museer/Om-Malmo-Museer/Malmo-Museers-historia.html> [2012-06-02]

Malmö Museer *Målsättning för 2010-2014* (2010)

Malmö Museer. *Om Malmö Museers-Malmö stad*.
<http://www.malmo.se/Medborgare/Kultur--noje/Museer--utställningar/Malmo-Museer/Om-Malmo-Museer.html> [2012-06-02]

Malmö Museer *Vision och förnyelse Malmö Museer 2011-2014* (2011).

Mångfaldsplan. *Regionmuseet Kristianstads Strategisk plan för att främja mångfald och integration vid Regionmuseet i Kristianstad* (2005) Regionmuseet Kristianstad.

Mångkulturellt centrum. *Om oss- Mångkulturellt centrum*.
<http://mkc.botkyrka.se/om-oss> [2012-05-30]

Pressmeddelande 2009-04-01. [2012-06-02]
http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0CFcQFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.sverigesmuseer.se%2Fdocuments%2FPressmeddelande_Arets_museum_2009.pdf&ei=kxrMT-XCPO714QTi_NjsDw&usg=AFQjCNEjRq451_bYPqgliZX-ntpe4M-A-g&sig2=WxjTHLYqgCbvK1oIeIHhLA

Pripp, Oscar (red.) (2004). *Mångfald i kulturlivet*. Tumba: Mångkulturellt centrum

Pripp, O., Plisch, E. & Printz Werner, S. (2005). *Tid för mångfald: en studie av de statligt finansierade kulturinstitutionernas arbete med etnisk och kulturell mångfald*. Tumba: Mångkulturellt centrum [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.mkc.botkyrka.se/pdf/tfm/TFM,%201.pdf> [2012-04-04]

Regeringens proposition 2009/10:3. *Tid för kultur* (2009). Stockholm

Region Skåne. Kulturnämnden. Regional kulturplan för Skåne 2011-2012 (2010).
<http://www.skane.se/sv/Webbplatser/Kultur-Skane->

samlingsnod/Kultur_Skane/Samverkansmodellen/Skanes-Kulturplan/Kulturplan-pa-remiss/ <http://www.mkc.botkyrka.se/pdf/tfm/TFM,%201.pdf> [2012-05-10]

Regionmuseet Kristianstad. *Landsantikvarien i Skåne- Regionmuseet Kristianstad* <http://www.regionmuseet.se/landsantikvarien.htm> [2012-06-02]

Regionmuseet Kristianstad *Verksamhetsberättelse 2010*

Regionmuseet Kristianstad *Verksamhetsplan 2011*

Rekdal, Per B.(1999). No longer newly arrived: Museum presentations of immigrant cultures in nations with dominant "indigenous" cultures. *Nordisk Museologi*. Vol.1, s. 115-124

Sandell, R., Dodd, J. & Garland-Thomson (red.)(2010). *Re-presenting disability: activism and agency in the museum*. London: Routledge

Silvén, Eva (2008). Cultural diversity at the Nordiska Museet in Stockholm: outline of a story. I Goodnow, K. & Akman, H. (red.). *Scandinavian museums and cultural diversity* (s. 9-22). New York: Berghahn Books

Silvén, Eva (2004). I samtiden eller för framtiden: Om ett kunskapsbygge i senmoderniteten. I Hammarlund-Larsson, C., Nilsson, B. G. & Silvén, E (Red.) *Samhällsbilder och framtidsideal: perspektiv på Nordiska museets dokumentation och forskning* (s. 140-228). Stockholm: Carlsson i samarbete med Nordiska museet

Stam, Deidre C.(1993). The informed Muse: implications of 'The New Museology' for Museum Practice. *Museum Management and Curatorship*, vol. 12, s. 267-283

Statens offentliga utredningar SOU 2007:50. *Mångfald är framtiden* (2007). Stockholm

Taylor, Charles (1994) *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*. Göteborg: Daidalos.

Världskulturmuseet *Checklista för mångfaldsarbete* (2005)

Världskulturmuseet. *Museets uppdrag-Världskulturmuseet* <http://www.varldskulturmuseet.se/smvk/jsp/polopoly.jsp?d=869&a=3503> [2012-01-19]

Världskulturmuseet. *Om museet-Världskulturmuseet* <http://www.varldskulturmuseerna.se/sv/varldskulturmuseet/om-museet/> [2012-06-02]

Världskulturmuseerna. *Uppdrag och Vision-Världskulturmuseerna* <http://www.varldskulturmuseerna.se/sv/om-oss/myndighetsinformation/uppdrag-vision/> [2012-06-02]

Världskulturmuseet *Utställningspolicy* (reviderad 2010)

Westin, Charles (m fl)(1999). *Mångfald, integration, rasism och andra ord: ett lexikon över begrepp inom IMER- Internationella och etniska relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen: Centrum för invandringsforskning (CEIFO)

Westin, Charles (red.) (2001). *Mångfald som vision och praktik: utvärdering av sex företag och organisationer*. Norrköping: Integrationsverket

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.